TOPRAK İşveren

Türkiye Toprak, Seramik, Çimento ve Cam Sanayii İşverenleri Sendikası Yayın Organı

Mart 2023 Sayı 137

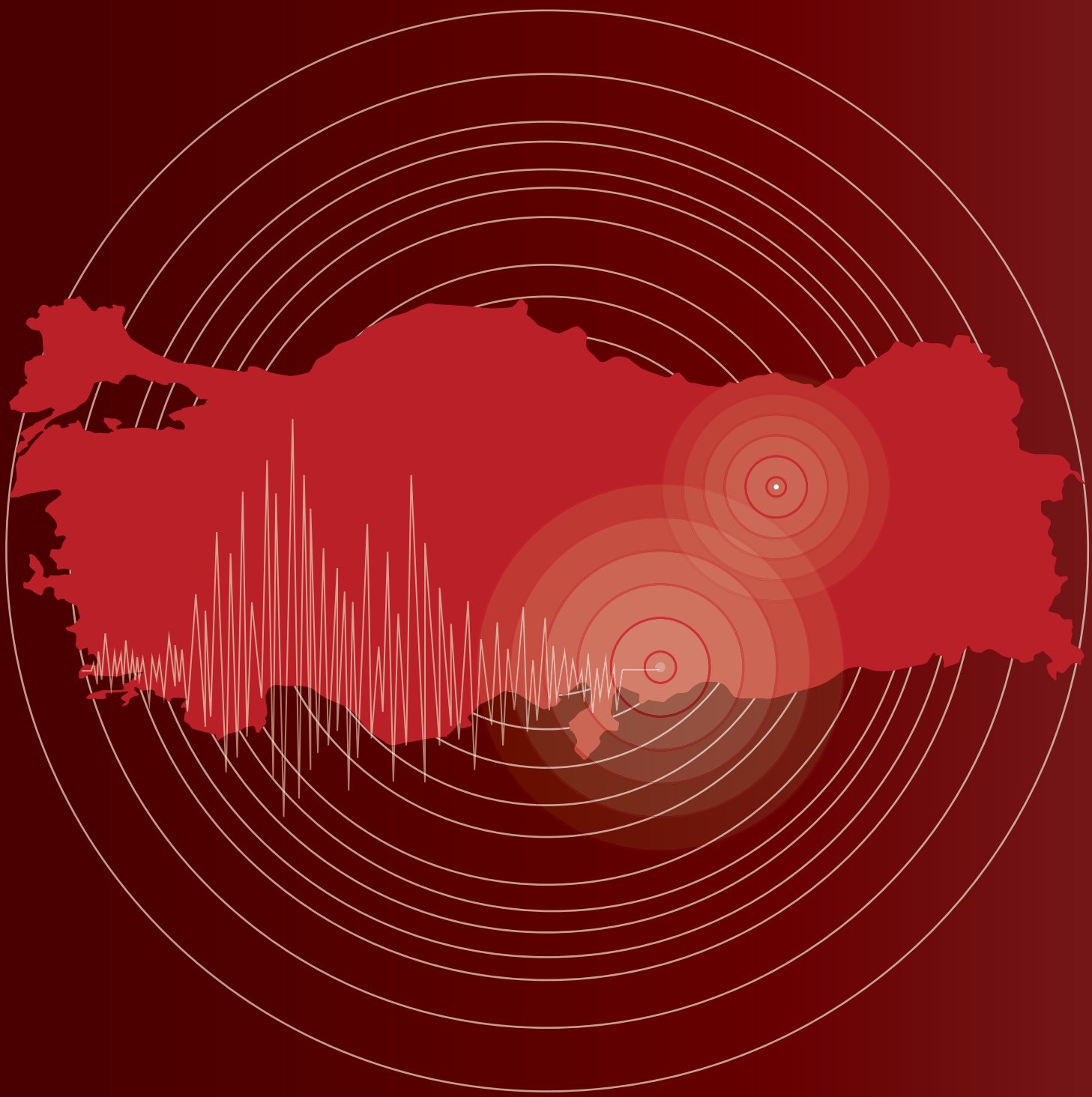

#6ŞubatDepremleri
#YaralarımızıBirlikteSaracağız

Başyazı

Zor günler devam ediyor, ülkemiz önemli bir sınavdan daha geçiyor. 6 Şubat tarihinde yaşanan Kahramanmaraş merkezli iki büyük deprem sonrası büyük bir yıkım yaşadık. 11 ilimizde etkili olan 50 bini aşkın insanımızın hayatını kaybettiği, on binlerce yaralının olduğu deprem karşısında acımız tarifsiz.

Depremin ortaya koyduğu ağır bilanço ne yazık ki çok yüksek. Kaybımız da acımız da yüreklerimizi acıtıyor. Bölgede binlerce insan enkaz altında kalırken, birçok konut, kamu binası, işletme ve sanayi tesisi kullanılamaz hale geldi, binlerce insanımız evsiz kaldı. Ülkenin yapı stoğu bu ihtiyaçları karşılayamazken, çarpık kentleşme ve rant sistemi yaşanan felaketle bir kez daha kendini gösterdi.

Bu zorlu süreçte, başta siyasi otorite olmak üzere, birçok özel kurum ve kuruluşlar, STK'lar, gönüllüler depremzede vatandaşlarımızın acil ihtiyaçlarına çözüm üretmek için büyük bir dayanışma örneği gösterdi. Depremin üzerinden günler geçmesine rağmen öncelikle insan ve çevre sağlığı olmak üzere barınma, beslenme, iletişim, güvenlik ve benzeri konularda sahada çalışmalar halen devam ediyor. Asrın felaketinin yaralarını hep birlikte sarmaya çalışıyoruz. İmkânlarımızı optimum seviyede kullanarak, iş ve ticaret hayatının yeniden ayağa kaldırılması, üretimin ve istihdamın her sektör ve ölçekte gerçekleştirilmesi için elbirliği ile çalışıyoruz. Süreçten en az kayıpla çıkabilmemiz ekonomik aktivitelerin devamlılığı ile mümkün.

Depremin yol açtığı yıkım ve ekonomik maliyetin ekosistem üzerindeki muhtemel etkilerine karşı alınan yasal düzenlemeler ve önlemler çok değerli. Bölgeye yönelik devlet destekleri, vergi muafiyetleri ve finansal yardımların hızla hayata geçirilmesi, bölgenin yeniden inşasında ve normalleşmesinde büyük rol oynayacaktır.

Deprem sadece insani boyutlarıyla değil ulusal ekonomideki yıkıcı etkileriyle de gündemde. Yapısal sorunlar daha da derinleşti. Pandemi ve Rusya-Ukrayna savaşı, enflasyon, kur atakları, cari açık gibi sıkıntılı günler geçiren piyasalar yaşanan felaketle iş sürekliliğinin kesintiye uğraması, üretim, işgücü ve sermaye kayıpları, tarım, turizm ve ticaretin sekteye uğraması gibi göz ardı edilemeyecek temel sorunlarla karşı karşıya kaldı.

Devletin artan harcamaları, EYT, deprem vergilerinde düzenlemeler vb. gelişmeler yeni finansman arayışlarını da beraberinde getirdi. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı tarafından yayımlanan Kahramanmaraş ve Hatay Depremleri Raporu'na göre, depremin yol açtığı felaketin Türkiye ekonomisi üzerindeki toplam yükünün yaklaşık 1 trilyon 995 milyar liraya denk gelen 103,6 milyar dolar olduğu tahmin ediliyor.

Aynı zamanda önümüzde seçim var. 14 Mayıs'ta yapılacak olan cumhurbaşkanlığı seçimleri ülkemiz için kritik bir öneme sahip. Seçim dönemine ekonomik beklentiler ve depremin gölgesinde giriyoruz.

Türkiye bir deprem ülkesi olduğu gerçeği ile yüzleşmek, bilim adamlarının uyarılarını dikkate alarak depremin öngörülebilir etkilerine karşı tedbirli olmak zorunda. Olası afetler için bir afet koordinasyon sistemi kurulması, beklenen Marmara depremi için sistematik bir dönüşümün başlatılması, bilimsel ve teknik normlara uygun uygulamaların öncelik haline getirilmesi gerektiğini görüyoruz.

Asrın felaketi olarak nitelendirebileceğimiz bu büyük travmayı atlatmak için daha çok dayanışmaya, daha çok desteğe ve zamana ihtiyacımız var. Yaşanan depremlerin maddi-manevi boyutları toplumumuzu uzun süre derinden etkilemeye devam edecek. Bütün bu sıkıntılara rağmen milletçe birlik ve beraberlik ruhunu yaşatmaya devam edeceğiz.

Tüm ulusumuza bir kez daha geçmiş olsun dileklerimizi sunuyor, depremde hayatını kaybeden tüm vatandaşlarımıza Allah'tan rahmet, yakınlarına ve ülkemize başsağlığı diliyorum.

Atalay GÜMRAH
Yönetim Kurulu Başkanı

TÜRKİYE
TOPRAK,SERAMİK,ÇİMENTO VE
CAM SANAYİİ İŞVERENLERİ SENDİKASI

Türkiye
Toprak, Seramik, Çimento
ve Cam Sanayii İşverenleri
Sendikası Adına Sahibi
Yönetim Kurulu Başkanı
Atalay GÜMRAH

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Av. Püren KUNT TULPAR

Basın Müşaviri
Hülya ÇALOĞLU

İdare Yeri:
İçerenköy Mahallesi, Erkut Sokak,
Üner Plaza No:4/1 A Blok Kat: 2
34752 Ataşehir-İstanbul
Tel: 0 (216) 422 09 39 pbx
Faks: 0 (216) 422 09 49

Dergimiz Basın Ahlak
Yasasına Uyar.

Baskı - Yapım
Kadıköy Basım
Reklamcılık San.Tic.Ltd.Şti.
Şerifali Mah. Turgut Özal Bulvarı
No:207/A
Ümraniye - İstanbul
Tel: 0 (216) 415 83 83
Faks: 0 (216) 466 13 08

Yayın Türü
Yerel Süreli Yayın
ISSN: 2687-2986

Dergimiz 3 Ayda Bir Yayınlanır.

www.toprakisveren.org.tr
E-posta: toprak@toprakisveren.org.tr

4 Yeni Teknolojiler mi, Yeni Bir Bakış Açısı mı?
Doç.Dr. Seda KUNDAK
İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi,
Şehir ve Bölge Planlama Bölümü

12 Deprem Sonrası Salgın Hastalıkları Önlemenin Yolları
Prof.Dr. Funda TİMURKAYNAK
Memorial Bahçelievler Hastanesi
Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji Bölümü

14 Deprem Bölgesinde Asbest Tehlikesine Karşı
Alınması Gereken Önlemler
Uzm.Dr. Banu ALTOPARLAK
Memorial Hizmet Hastanesi
Göğüs Hastalıkları Bölümü

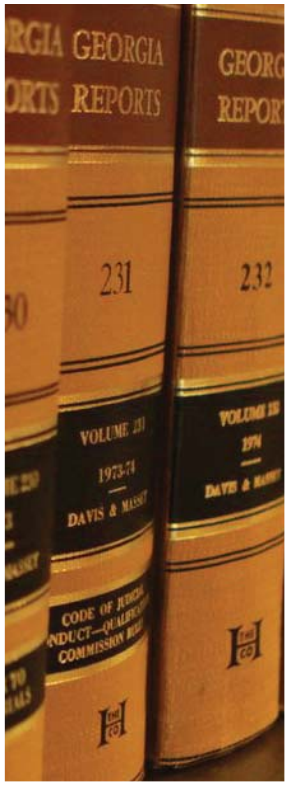

16 Deprem Sonrası Kış Şartlarında Barınma En Önemli Konu
Prof.Dr. Gürsel ÖNGÖREN
Kentsel Dönüşüm ve
Hukuk Platformu Başkanı

Yargıtay Kararları 22

18 Rekabet Hukukunda Bir Kartel Türü Olarak Müşteri ve/veya Bölge Paylaşımı
Av. A. Buğra AYDIN
Av. İ. Şamil EMİRHAN
Stj.Av. Bilal BALCI

Üyelerimizden Haberler 30

Yeni Teknolojiler mi, Yeni Bir Bakış Açısı mı?

Doç.Dr. Seda KUNDAK
İstanbul Teknik Üniversitesi
Mimarlık Fakültesi, Şehir ve Bölge
Planlama Bölümü

Toprak İşveren Dergisi'nin Eylül 2017 sayısına hazırlamış olduğum "Deprem Risk Algısı" başlıklı yazım şu şekilde başlıyordu: "Son yıllarda, özellikle 17 Ağustos ve 12 Kasım tarihli haberlere bakıldığında, hayatın devam ettiği, gündemin değiştiği ve -talihsiz bir tanımlama da olsa- "depremin unutulduğu" sonucuna ne yazık ki varılabilir. Ama hayat devam etmekte...

2016 nüfus sayımına göre, Türkiye'nin nüfusu 80 milyona ulaşmış durumda. 0-19 yaş grubundaki nüfus yaklaşık 25,5 milyon, başka bir deyişle nüfusun %32'si. Bu gençler 1999 depremi yaşamadı, bilmiyor ve belki de kavrayamıyorlar. 1999 yılının çocukları bugün 20-29 yaş grubunda, sayıları 12,7 milyon ve nüfusun %16'sını oluşturuyor. Özetle, bugün Türkiye nüfusunun %48'si, ya 1999 depremlerini yaşamamış ya da o yıllarda çocuk olduklarından hatırlamakta doğal olarak zorlanıyorlar.

Öte yandan, 1999 depremleri yalnız meydana geldiği bölgelerde değil, tüm ülke için toplumsal bir travmaya neden olmuştur. Böylesi bir olaya tanıklık etmiş kişiler, aynı zamanda deprem sonrasındaki yıkımın ve çaresizliğin büyüklüğüne de ne yazık ki tanıklık etmişlerdir. Belki de bu nedenle, insanlar uzun bir süre depreme dair bir şeyleri duymak istemedi. Bu süreçte, depremin ne zaman olacağı, depremden nasıl korunulacağından çok daha fazla dile getirilen bir soruydu. Türkiye'nin ya da dünyanın herhangi bir yerinde meydana gelen her depremden sonra, bu olayın Kuzey Anadolu Fayı'nın İstanbul'un güneyinden geçen batı segmentini tetikleyip tetiklemeyeceği konuşulur hale gelmişti. O dönem toplum deprem konusunda son derece tedirgindi."

6 Şubat 2023 Pazartesi sabahı yeni bir haftaya uyanırken, Türkiye Cumhuriyet ta-

rihindeki en yıkıcı depremin bir kaç saat önce meydana geldiğini birçok kişi bilmiyordu. Sosyal medya ve televizyonlara düşen ilk görüntülerle, yalnızca 1999 depremlerinin değil, Sultandağı, Bingöl, Van, Elazığ ve İzmir depremlerinin de bıraktığı izler tekrar hatırlanıyordu. Merkez üssü Kahramanmaraş Pazarcık olan ve 4:17'de meydana gelen 7.8 büyüklüğündeki depremden yaklaşık 9 saat sonra, merkez üssü Kahramanmaraş Elbistan olan ve 13:24'te meydana gelen 7.7 büyüklüğündeki depremle birlikte sayısız artçı sarsıntıların neden olduğu fiziksel ve psikolojik yıkımın etkileri, son 24 senede defalarca yaşandığı gibi, tüm ülkeyi sardı. İlk depremlerden en fazla etkilenen iller arasında yer alan Hatay-Samandağ'da 20 Şubat 2023'te 6.4 büyüklüğündeki bir artçı depremle hasarın boyutu daha da arttı (Şekil 1).

15 Mart 2023'te meydana gelen seller ise, depremin yıkımını henüz atlatama-

Şekil 1: *6 Şubat – 15 Mart 2023 tarihleri arasında meydana gelen depremlerin dağılımı (Kaynak: Kandilli Rasathanesi ve Deprem Araştırma Enstitüsü, 2023)*

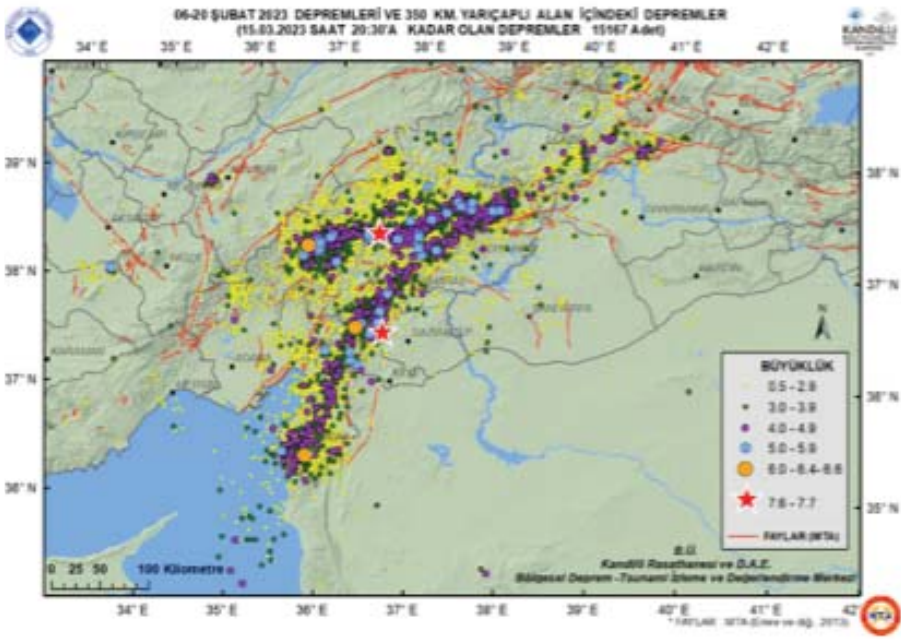

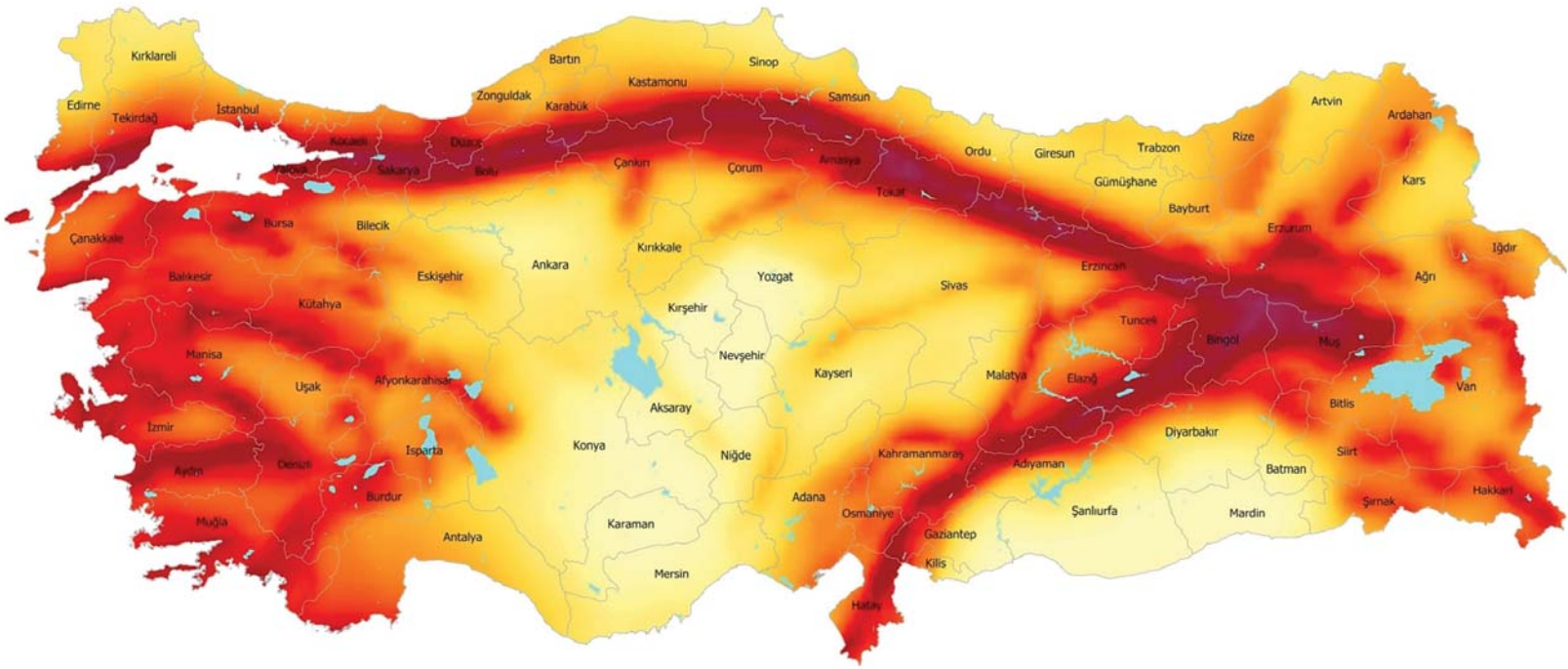

mış olan bölgeyi bir defa daha afetle yüz yüze getirdi.

2023 yılının ilk aylarında yaşadığımız bu afetler, tartışma konusunu bir kere daha İstanbul'a çevirdi. Olası depremin büyüklüğü, zamanı, yeri, hangi bölgeleri nasıl etkileyeceği ve hızla ne yapılması gerektiği tekrar tekrar konuşuldu. Kentsel dönüşüm, yapısal güçlendirme, finansman ve konut piyasasındaki fiyat artışlarına ilişkin sorunlar bir kez daha masa yatırıldı. Sismik izolatörler ve karbon fiber uygulamalarından, epoksi enjeksiyonuna kadar sayısız yapı güçlendirme/tamir tekniğinin detayları paylaşıldı.

Hiç kuşkusuz geçen zamanla birlikte, depremselliğin yapısına ilişkin çalışmaların doğruluk hassasiyeti ile hızlı ve güvenli yapı üretim teknolojileri de gelişim içerisindedir. Ancak, mevcut yerleşim dokusu ve yapı stoğu çerçevesinde bunların uygulanabilme süreci nin aynı hızda olması mümkün görünmemektedir.

Ayrıca, milat olarak kabul edilen 1999 depremlerinin üzerinden 24 yıl geçmişken, benzer sorunların benzer çerçevede tartışılıyor olması, yeni bir bakış açısı geliştirmenin zamanının geldiğini de göstermektedir.

Kök Nedenler

Afetlerin kök nedenlerinin incelendiği FORIN projesi (2017) kapsamında yalnızca yıkımlar üzerinden değil, aynı zamanda bazı bölgelerin ya da yapıların neden yıkılmadığı konusunda da detaylı inceleme yöntemleri ile yeni bir bakış açısı sunulmuştur. Kentsel gelişme dokusu ve yapılaşma konularındaki sorunların net bir şekilde görünür olduğu deprem ve sel afetlerindeki kök nedenler incelendiğinde, tekil yapıların performansının yanı sıra kentlerin yerleşime uygun olmayan alanlar üzerine yayılmış olmasından kaynaklı sorunların öne çıktığı görülmektedir. Bu durum, yapılaşmaya ilişkin teknolojilerin ya da yasal düzenlemelerin yetersizliğini değil, en temel planlama ilkelerinin göz ardı edildiğinin göstergesi olarak kabul edilebilir. Doğal tehditler noktasından bakıldığında, bir yandan şehirlerin bu tehditlerin etkilerinden mümkün olduğunca korunmuş bir şekilde planlanırken, diğer yandan da riskleri artırmadan gelişmesi esas alınmaktadır. Örneğin, Adapazarı 1999 depremlerinden önce de birçok depremin yıkıcı etkisine maruz kalmıştır. 1943 Adapazarı-Hendek depreminde şehir büyük ölçüde yıkılmıştır. Deprem sonrası hazırlanan raporlarda ve planda alüvyon üzerinde yer alan kent merkezinin taşınması, bu alanın yeşil alan olarak kullanılması ve kent genelindeki yapıların en fazla 3 kat olarak inşa edilmesine yönelik öneri ve kararlar bulunmaktadır. 1967 Mudurnu

depreminde, Adapazarı yine büyük bir yıkımla karşı karşıya kalmıştır.

Önceki kararlara uyulmadan inşa edilmiş olan 5-6 katlı yapılar depremde yıkılmıştır. Deprem sonrası hazırlanan raporlarda ve planda daha önce yapılmış olan öneriler ve kararlar tekrar edilmiştir. Aynı dönemlerde, Kocaeli Körfez bölgesinde sanayinin gelişme ve yayılma sürecinde, yine raporlarda ve planlarda bu bölgenin ciddi bir deprem tehdidi altında olduğunun altı çizilmiştir. 1999 yılına geldiğimizde ise, önceki afetlerden ders çıkarılmadığı gibi, planlama kararlarına da uyulmamış olduğu görülmektedir. Son yıllarda yaşanmış olan sel felaketlerine bakıldığında, derelerin kanallara hapsedildiği ve bununla birlikte boş bırakılması gereken taşkın yataklarının yapılaşmaya açılmış olduğu görülmektedir.

Yoğun bir yağışta kanal içinde kontrol edilmeye çalışılan derelerin su seviyelerinin hızla arttığı ve kanalın üst seviyesini geçtiği anda ise doğasında var olan taşkın yatağı boyunca yıkıcı bir şekilde yayıldığı görülmektedir. Pekiyi, bu bağlamda, bilimsel araştırma raporları, yasal düzenlemeler ve şehircilik ilkelerine göre hazırlanmış planlar yanlış mı yorumlandı yoksa eksik mi uygulandı? Bu sorular, afetlerin etkilerinin kök nedenlerine bir adım daha yakınlaşmamızı sağlayacaktır.

Risk azaltma ve afete hazırlık uzun erimli bir sürece karşılık gelmektedir. Ayrıca, bu alanlara yapılan yatırımların başarısı ancak afet yaşandığında görünür olabilmektedir. Toplumsal taleplerin çok farklı eksenlerde yoğunlaştığı ve o eksenler üzerinden yapılan politikaların karşılık bulduğu ortamlarda, afetlere dirençli kentlerin şart koştuğu kurallara uymak öncelikli bir tercih olamamaktadır. 1999 depremlerine kadar geçen zaman içinde bu yaklaşımın hâkim olduğu dönemleri çıkarılan aflar üzerinden takip etmek mümkündür (Şekil 2). Her ne kadar gecekondu ifadesi ilk olarak 1966'da çıkarılan 775 sayılı Gecekondu Yasasında kullanılmış olsa da, öncesinde de 1949,1953 ve 1963 yıllarındaki yasal düzenlemeler ve değişikliklerle gecekondulaşma bir anlamda cesaretlendirilmiştir. 1976 yılında bir af daha çıkarılmış ve ardından 1983 yılında (1984 seçimlerinden önce) çıkan yeni yasayla 1981 yılına kadar yapılmış olan gecekondular affedilmiştir. Bu yasayla, tapu alma hakkı sağlanmış ve gecekondu sahiplerinin kendi arazileri üzerine 4 kata kadar yapı yapma izni vermiştir (Mustafa Sönmez, 1996). Gecekondulaların affedilmesi ya da yasallaştırılmasının ardından, söz konusu bölgelerde belediyelerin kurulmuş olması bu alanlardaki gelişmeyi hızlandırmıştır.

Kök nedenlere ulaşabilmek için gecekondulaşma, göç ve bölgeler arası eşitsizlik kavramları ile tarihsel süreç-

Şekil 2: *Afet Etkilerine İlişkin Yasal Düzenlemeler ve Gecekondu ve İmar Afları (Kundak, 2004)*

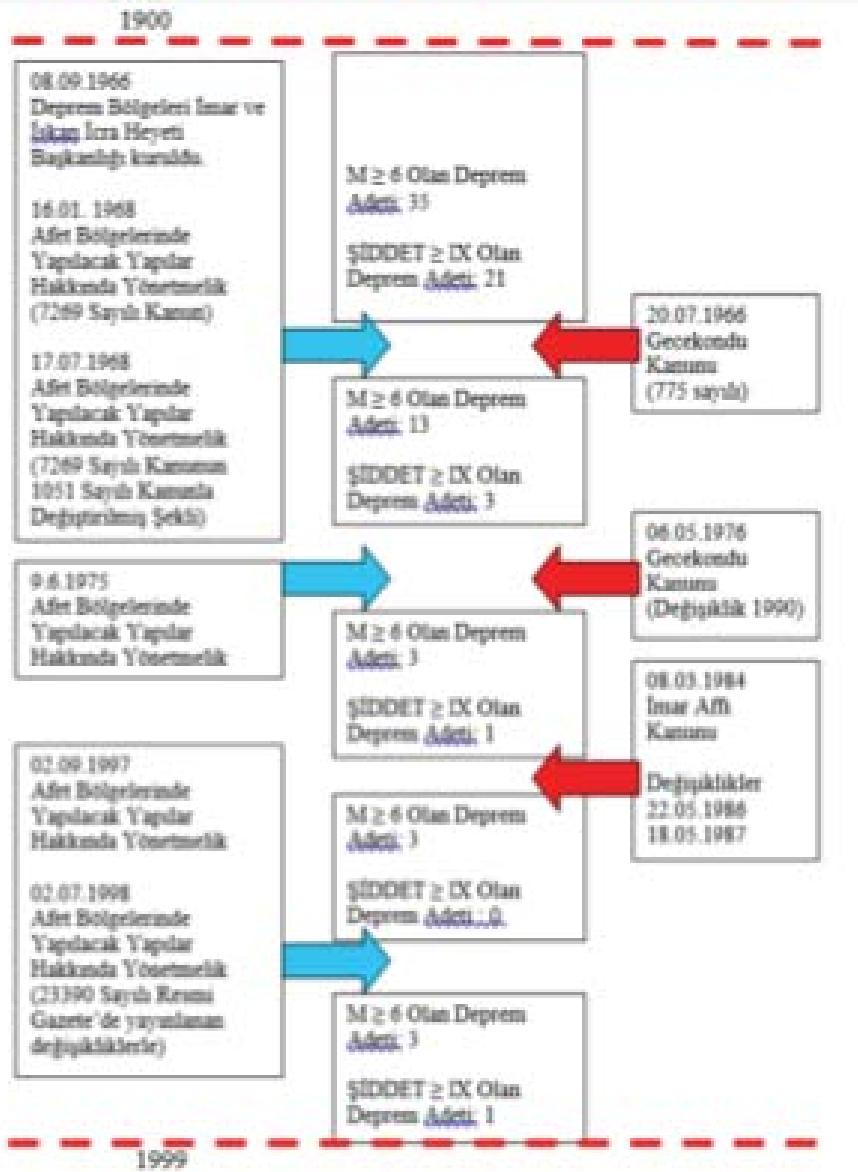

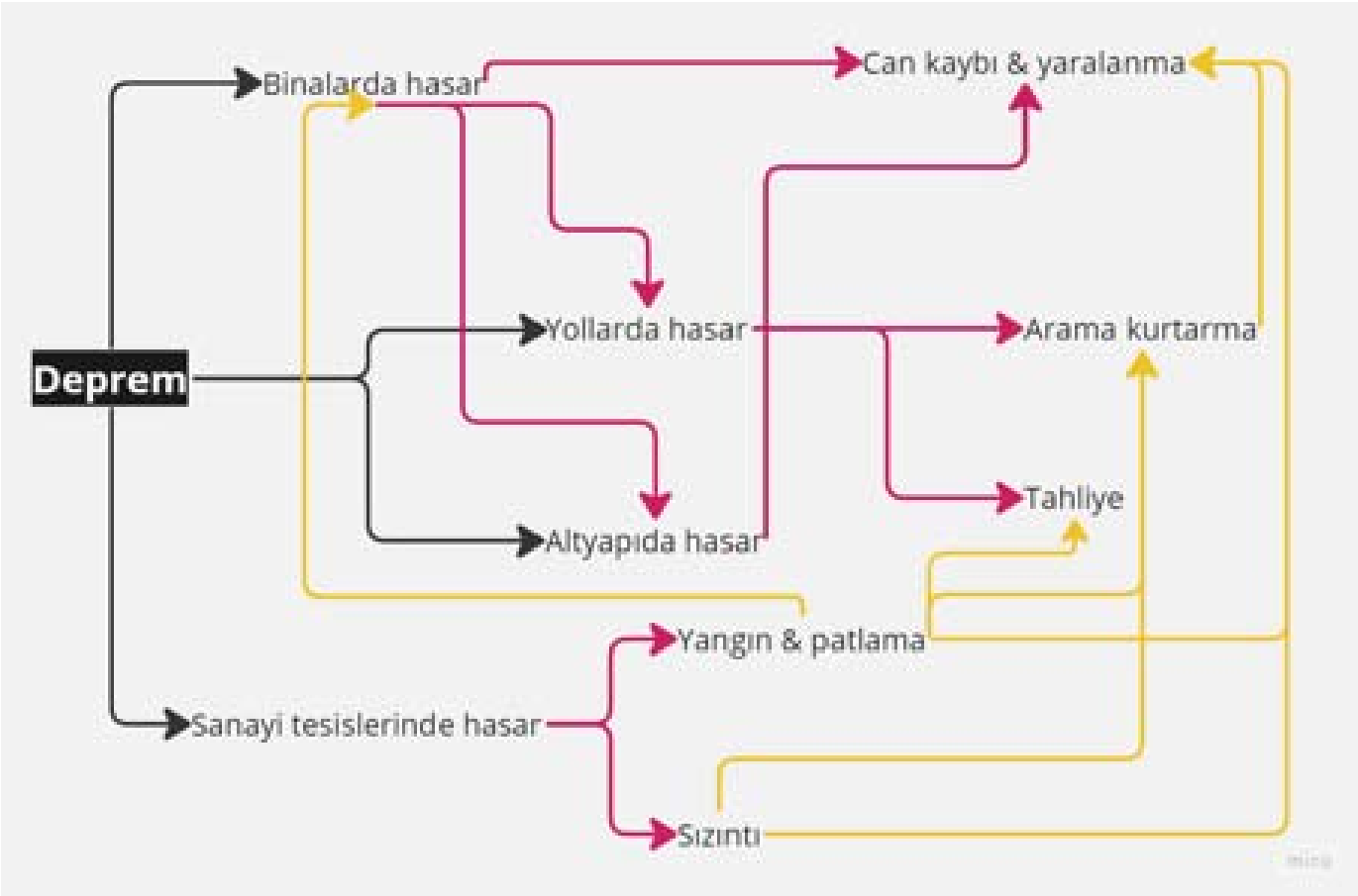

Şekil 3: *Depremin zincirleme etkileri*

ler üzerinden neden-sonuç ilişkileri tartışılarak devam edilebilir. Bu noktada varılacak yer büyük olasılıkla kalkınma planları, öncelikli sektörler ve kamu-özel yatırımları olacaktır. Bu da üst düzey planlar olarak kabul ettiğimiz, ülkenin sosyo-ekonomik temelli planlarına ve plan kararlarına kadar uzanacaktır.

Zincirleme Etkiler

Afetlerin zincirleme etkileri konusundaki çalışmalar, daha önce yaşanmış afetlerden yola çıkılarak bir sonraki afette ne tür etkiler olabileceğine dair öngörüleri içermektedir. Bu kapsamda, zincirleme etkilere neden olan unsurlar ile bu unsurlardan etkilenebilecek ögelerin kırılganlıkları temel konu alanını oluşturmaktadır. Zincirleme etki analizleri, olası afetlerin uzanabileceği boyutları belirlerken, aynı zamanda da afet sonrası müdahale ve lojistik aşamalarında yaşanması muhtemel sorunlara da vurgu yapmaktadır. Şekil 3'te depremlerde meydana gelen zincirleme etkileri üzerine basitleştirilmiş bir anlatım sunulmaktadır. Depremin ilk etkileri siyah oklarla gösterilmiştir. Burada, depremin ilk anlarında hasar gören binalar, yollar, altyapı sistemleri ve sanayi tesisleri örnek olarak belirtilmiştir.

Kırmızı oklar, ilk hasarın yaratabileceği birinci seviye zincirleme etkileri ifade etmektedir. Binalardaki hasarlar can kayıplarına ve yaralanmalara neden olurken, aynı zamanda yolların kapanmasına ve altyapının hasar görmesine de neden olabilmektedir. Sanayi tesislerindeki hasarlar, yangın, patlama ve sızıntılara yol açabilir. Yollardaki hasarlar arama ve kurtarma faaliyetlerinin yavaşlamasına neden olurken, altyapı hasarları (doğal gaz, elektrik sistemleri) can kaybı ve yaralı sayısını artırabilir. Sarı oklar, ikinci seviye zincirleme etkiye karşılık gelmektedir. Sanayi tesislerinde meydana gelebilecek patlama ve yangınlar, bu alanlara yakın bölgelerdeki yapılarda hasara neden olabileceği gibi, olası sızıntılarla da birlikte can kaybı ve yaralanmaları artırabilir. Ayrıca, bu tesislerin bulundukları yerlere göre arama-kurtarma ve tahliye çalışmalarını da olumsuz etkileme olasılığı bulunmaktadır. Bu nedenle yaşanabilecek aksaklıklar, hiç kuşkusuz afetzedelere zamanında müdahale edilmesini zorlaştıracaktır.

Zincirleme etki analizi yöntemi, yukarıda basit bir şekilde örneklendirilmiş olsa da, özellikle çoklu tehlikelerin neden olabileceği karmaşık etki sistemini çözümlemede önemli katkılar sağlamaktadır. Bu katkılar yalnızca afet müdahale sistemi anlamında değil, aynı zamanda doğal tehlikelerin etkisinde olan yerleşim alanlarındaki temel planlama ölçütlerine de destek vermektedir. Örnekte belirtildiği üzere, yıkılan binalar nedeniyle yolların bloke olabilme olasılığı, planlama aşamasında bina yüksekliği ve yol genişliği ilişkilerinin dikkate alınmasının önemi ifade etmektedir. Benzer şekilde, acil durum yollarının belirlenmesinde bu ölçütler üzerinden tahliye planının üretilmesi gerekmektedir.

Sistemik Riskler

Sistemik riskler, afetlerin neden olduğu yıkımdan dolayı ortaya çıkan kayıpların birbirine bağlı/bağımlı sistemlerin işleyişini aksatarak ya da bozarak olumsuz etkilerinin yayılımı olarak tanımlanabilir. COVID-19 pandemisinin etkileri, sistemik risklerin kavranabilmesi için önemli bir örnek olarak değerlendirilebilir. Pandeminin yayılımını kontrol altına almak amacıyla oluşturulan tedbirler çerçevesindeki kısıtlar, üretim ve tedarik zincirlerini etkilemiştir. Bu etkinin dünya çapında hissedilmiş olmasının sebeplerinin başında küreselleşme süreciyle birlikte ülkelerin ve şehirlerin birbirlerine daha bağlı/bağımlı hale gelmiş olmasıdır. Bir başka deyişle, günümüz küresel sisteminde ülkelerin ve şehirlerin her türlü ihtiyaçlarını kendilerinin üretmesi gerekmemektedir. Kurmuş oldukları ağlarla ihtiyaçlarını başka bölgelerden temin edebildikleri gibi, aynı zamanda da temel faaliyet alanlarındaki ürünleri başka yerlere satabilir ya da ihraç edebilirler. Küresel anlamda markalaşma ve rekabetçilik çerçevesinde olumlu geri dönüşleri olan bu ilişkiler ağı, yerel ölçekte yaşanan bir sorunu yine bu ilişkiler sistemi üzerinden geniş coğrafyaya yayabilme kabiliyetine de sahiptir. Yaşanmış ekonomik krizlerin nedenleri ve sonuçları incelendiğinde, sistemik risklerin ne denli önemli olduğu görülmektedir.

Ülkemizde yaşanmış depremlerinin neden olduğu kayıplar ve etkiler incelendiğinde, 2023 depremlerinin barındırdığı sistemik etkileri tahmin etmek güç olmayacaktır. Örneğin, afetlerden sonra geçici ya da kalıcı göçler yaşanmaktadır. Bu ani göç dalgalarında akrabalara yakınlık ve "memlekete" geri dönüş öne çıkan sebepler olarak sıralanmaktadır (Südaş, 2004; Deniz vd. 2017). 2023 depremleri sonrasında, 4T Platformu başkanı Ali Rıza Öner, illerde üretilen günlük çöp miktarı üzerinden, göç eden afetzedelerin sayıları ve gittikleri yerlere ilişkin değerlendirme yapmıştır (Hürriyet, 2023). Açıklamasında, deprem sonrasında Ankara'nın çöp üretimindeki artışın 600.000 kişilik bir artışa karşılık geldiğini, aynı yöntemler yaptıkları hesaplara göre bu oranın Alanya'da 50.000, Antalya'da ise 100.000 kişi olabileceğini belirtmiştir. Öner, İstanbul'un çöp üretiminde artış olmadığını ifade ederken, bunun bir sebebinin de deprem yaşamış kişilerin yine deprem tehdidi altında olan bir başka kente gitmeyi tercih etmemesi olarak yorumlamıştır. Afet sonrası göçlerin, göçü alan yerleşmeler üzerindeki etkilerinin yanında, göçün geldiği yerlerdeki etkileri de sistemik etkiler kapsamında incelenmektedir. Afet sonrası can kayıpları ve göç ile nüfus kaybeden şehirlerdeki üretim ve ticarete ilişkin faaliyetlerde azalma meydana gelmektedir. Bu durum hem afetten etkilenmiş şehirlerde kalmaya devam eden bireyler, hem de o şehirlerdeki üretime bağımlı olan diğer sektörler için olumsuz bir süreçtir. Örneğin, Türkiye'deki imalat sanayisinde ara malların yaklaşık %23'ünün üretildiği Kocaeli'nin yaşamış olduğu 1999 depremi, ülke genelinde

ara ürün ithalatının artmasına neden olmuştur (Kotil vd., 2007).

Sonuç

Uluslararası çerçeve programları ve afetlerin etkilerini azaltmaya yönelik eylemler tarihsel bir süreç içerisinde incelendiğinde, afetlerin dinamik yapılarının, zincirleme etkilerinin ve sistemik risklerin öne çıkan konu alanları olduğu görülmektedir (Şekil 4). 2015 yılında kabul edilen ve 2030 yılına kadar tamamlanması hedeflenen Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarının (SKA) 17 konu alanı ve aralarındaki bağlantılar, benzer bir yaklaşımla geliştirilmiştir. Küresel ve bölgesel ölçekte süregelen doğa ve insan kaynaklı tehlikelerin sistemsel risk merceğinden geçirilerek risk yönetimi süreçlerinin etkinliğini artırıcı yenilikçi yaklaşımların geliştirilmesi, afete dirençlilik anlamında önemli bir ihtiyaca cevap verecektir. Nitekim son yıllardaki uluslararası araştırma projeleri çağrılarının kapsamı da bu yaklaşımların gerekliliğine vurgu yapmaktadır.

Bu bağlamda geliştirilmiş ve çalışmalarına Ekim 2022'de başlamış olan PARATUS projesi çoklu tehlikelerin zincirleme etkilerini, risk azaltma önlemlerini ve afet müdahale senaryolarını sistemik yetersizlikler ve belirsizlikler ortamında analiz etmeye ve değerlendirmeye olanak tanıyan dinamik risk değerlendirmesi için açık kaynaklı bir platform geliştirerek bu boşluğu doldurmayı amaçlamaktadır. Projenin konu kapsamının yanı sıra, İstanbul'un örnek çalışma alanı olarak incelenecek ve üzerinde çözüm alternatiflerinin üretilecek olması, afete dirençli ve sürdürülebilir kentler anlamında yeni bir bakış açısının oluşmasına katkı sağlayacaktır.

PARATUS projesinde, çoklu tehlikelerin zincirleme etkilerini daha detaylı anlamak için öncelikle tarihsel afet olaylarının analizi yapılacak, sektörler üzerinden zincirleme etkiler değerlendirilecek ve yapay zeka yöntemleriyle

Şekil 4: *Küresel ölçekte çerçeve programları ve eylem planları kronolojisi (GAR, 2019)*

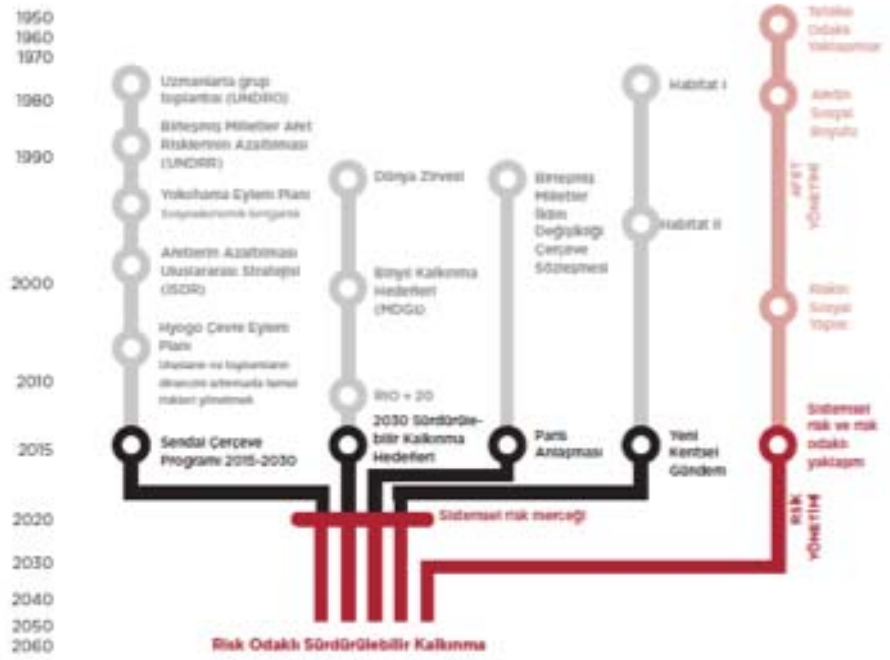

uzaktan algılama verileri kullanılacaktır. Bu çerçevede, proje kapsamında ilgili sektörlerde (ör. insani yardım, ulaşım, iletişim) ve coğrafi mekanlarda (örneğin adalar, dağlar, mega şehirler) sistemik risk değerlendirmesine olanak tanıyan yeni analizi yöntemleri geliştirecektir. Bu yöntemler, ciddi oyunlar ve sosyal simülasyonlar kullanılarak, zaman ve mekandaki risk değişikliklerini analiz etmek ve paydaşlarla birlikte yeni senaryolar ve risk azaltma seçenekleri geliştirmek için kullanılacaktır (PARATUS, 2023).

Afetlere karşı zarar azaltma ve hazırlık faaliyetleri gelişen teknolojilerden destek alırken, bunları uygulayabilmek için yenilikçi ve kapsayıcı bir bakış açısıyla geliştirilmelidir. Bu süreçlerin paydaş katılımıyla şekillendirilmesi ve ihtiyaca/talebe uygun olarak faydalı ürünlerin toplumun tüm kesimleriyle paylaşılması esastır. Teknoloji ve yenilikçilik ekosisteminde yaşam laboratuvarlarıyla gelişen bu yaklaşımın, afetlere ilişkin konu alanlarında da kendine yer bulabilmesi beklenmektedir.

Kaynak

• Deniz, O., Yıldız, M.Z., Parin, S., Erdoğan, R. 2017. "Deprem ve Göç: 2011 Van Depremi Örneği", Social Science Studies Journal, 3(10), 1426-1444.
• FORIN Projesi (2017), https://council.science/wp-content/uploads/2017/05/DRR-policy-brief-3-forin.pdf
• GAR (2019), The Global Assessment Report on Disaster Risk Reduction, Birleşmiş Milletler.
• Hürriyet (2023), https://www.hurriyet.com.tr/gundem/ankaranin-copleri-soyledi-en-fazla-goc-baskente-42232779
• Kandilli Rasathanesi ve Deprem Araştırma Enstitüsü (2023), 6 Şubat 2023 Mw 7.7 Gaziantep, 6 Şubat 2023 Mw 7.6 Kahramanmaraş, 20 Şubat 2023 Mw 6.4 Hatay Depremleri Ön Değerlendirme Raporu.
• Kotil, E., Konur, F., Özgür, H. 2007. Körfez Depreminin Ekonomik Etkileri. International Earthquake Symposium, 22-26 Ekim, Kocaeli.
• Kundak, S., (2004), "Deprem Riski Azaltımında Planlamanın Rolü – Türkiye'de Afet Planlamayı Güçlendiren ve Güçleştiren Nedenler", Aydınlanma 1923 Dergisi
• Kundak, S. (2017), "Deprem Risk Algısı", Toprak İşveren Dergisi, Sayı 115, s: 40-45.
• PARATUS (2023), https://www.paratus-project.eu/
• Sönmez, Mustafa, İstanbul'un İki Yüzü: 1980'den 2000'e Değişim, 1996, Ankara
• Südaş, İ. 2004. "17 Ağustos 1999 Marmara Depreminin Nüfus ve Yerleşme Üzerindeki Etkileri: Gölcük (Kocaeli) Örneği", Ege Coğrafya Dergisi, 13, 73-91.

Deprem Sonrası Salgın Hastalıkları Önlemenin Yolları

Prof.Dr. Funda TİMURKAYNAK
Memorial Bahçelievler Hastanesi
Enfeksiyon Hastalıkları ve
Klinik Mikrobiyoloji Bölümü

Genellikle büyük depremlerin ardından afet bölgelerinde ortaya çıkan bulaşıcı hastalıklar saygına yol açabiliyor. Çeşitli nedenlerle kendini gösteren hastalıklar, felaket bölgelerinde şartların olumsuz yönde değişmesine bağlı olarak kendine hızla yayılabileceği bir zemin bulabiliyor. Bu nedenle önemli yaşamsal riskler de taşıyabilen bulaşıcı hastalıklara karşı çeşitli önlemler alınması gerekiyor.

Deprem sonrası enfeksiyonlar sıklıkla ikinci haftadan sonra görülmektedir. Ortaya çıkma riski bulunan enfeksiyonlar, üç ayrı şekilde gruplanabilir.

Yaralanmalar Enfeksiyon Riskini Artırıyor

Özellikle doku kayıplarının eşlik ettiği açık kirli yaralanmalar, yara yeri enfeksiyonlarına neden olabilir. Bunların arasında gazlı kangren gibi ciddi olan ve uzuv kaybıyla sonuçlanabilen ağır bir tablo da görülebilir. Bu tip doku bütünlüğünü bozan yaralanmalar, tetanoz bağışıklığı yıllar içinde azalmış bireylerde tetanoz için de risk taşımaktadır. Yaralanan yetişkinlerin son 10 yıl içinde aşısı yok ise aşının zaman kaybetmeden yapılması önemlidir.

Covid- 19 Riski ve Grip Göz Ardı Edilmemeli

Deprem nedeniyle kurulan çadırkentlerdeki kalabalık yaşam ortamı, kış mevsimi nedeniyle zaten halen yoğun biçimde görülen COVID19, RSV ve influenza gibi

viral etkenlerin üst solunum yolu enfeksiyonu salgınına zemin hazırlamaktadır. Vücut direncinin zayıflaması da hastalıklara yakalanma ve bulaş riskini artırmaktadır.

Bu nedenle depremzedelerin mümkünse maske kullanımına, sosyal mesafeye ve el yıkamaya dikkat etmesi, kalabalık çadırların sık sık havalandırılması önem taşımaktadır.

Hayvanlardan Bulaşan Bakteriyel Enfeksiyon Riski

Depremde yabani ve evcil hayvanların idrarlarının su ya da yiyecekleri kontamine etmesi 'leptospiroz' adı verilen 'leptospira' isimli bakterinin neden olduğu enfeksiyona yol açabilir.

Hastalık; ateş, titreme, kas ağrısı, baş ağrısı, kusma ve ishal ile başlayıp kısa bir süreliğine iyileşse de belirtiler tekrar başlayarak karaciğer, böbrek fonksiyon bozuklukları ve menenjit şeklinde seyreden bir tabloya dönüşebilir. Suların kapalı şişe suyu, kaynatılarak ya da klorlanarak kullanılması bulaşı önlemede önemlidir.

Hasarlanan Kanalizasyon Sistemleri İçin Önlem Alınmalı

Deprem sonrası kanalizasyon sistemlerinin hasarlanması ve içme suyuna dışkı karışması sonucu tifo, dizanteri, kolera gibi ishalle seyreden hastalıklar görülebilir.

Deprem sırasında hayatını kaybedenlerin bedeninden bulaşabilecek enfeksiyon hastalıkları ise sınırlıdır. Kolera, bu enfeksiyonların başında gelmektedir. Dışkı-ağız yoluyla bulaşan sarılık türleri (Hepatit A ve Hepatit E virüse bağlı) ve paraziter enfeksiyonlar ortaya çıkabilir.

Bu tür hastalıkların önlenmesi için tuvaletlerin sağlıklı bir biçimde kullanılabilir olması gerekir.

Sular Klorlanarak Kullanılmalı

Su tüketiminin kapalı şişelerde, kaynatılmış ya da klorlanmış olarak kullanılması önemlidir. Suyu klorlamak için Dünya Sağlık Örgütü'nün önerisi 1 litre suya 1 çay kaşığı %4'lük kokusuz çamaşır suyu konulup 30 dakika beklendikten sonra suyun kullanılması şeklindedir.

Sebze ve meyvelerin klorlanmış suyla yıkanması ve ellerin dezenfeksiyonu da gıda güvenliği için çok önemlidir.

Deprem Bölgesinde Asbest Tehlikesine Karşı Alınması Gereken Önlemler

Uzm.Dr. Banu ALTOPARLAK
Memorial Hizmet Hastanesi
Göğüs Hastalıkları Bölümü

Kahramanmaraş merkezli 10 ili etkileyen depremin ardından yıkılan binlerce bina görünmeyen tehlikeler barındırıyor. Yıkılan binalarla birlikte yüksek miktarda asbest yayılıyor. Asbest halk arasında beyaz toprak olarak biliniyor. Ülkemizde 2013 yılında asbest kullanımı ve ticareti yasaklanmış olsa da deprem gibi afet durumlarında eski yapılı binalarda ortaya çıkabiliyor. Lifli yapıda bulunan kimyasal madde inşaat sektöründe yaygın olarak kullanılıyor. Asbeste maruz kalmak uzun vadede akciğer hastalıklarına neden olabiliyor. Akciğer kanseri, akciğer zarında sıvı birikmesi, abestozis ve mezotelyoma yani karın boşluğunu saran zarın kanseri gibi sorunlar ortaya çıkabiliyor.

Kimyasal Madde Vücuda Zarar Veriyor

Asbest ya da amyant; ısıya, aşınmaya, kimyasal maddelere dayanıklı yapısal özellikleri açısından esnek, lifli yapıda bir mineraldir. Magnezyum silikat, kalsiyum-magnezyum silikat, demir-magnezyum silikat ve sodyum-demir silikattan oluşmaktadır. Halk arasında ak toprak veya gök toprak gibi isimlerle bilinmektedir. Gemi, inşaat, otomotiv gibi farklı iş alanlarında kullanılmaktadır.

Dayanıklı olması, ısı izolasyonu sağlaması ve kolay tutuşması farklı sektörlerde kullanılmasının en önemli nedenlerindendir. Lifli yapıdan oluşan asbest, insan sağlığına ve akciğere ciddi zarar verebilmektedir.

Uzun Vadede Kansere Yol Açabiliyor

Asbest kanserojen bir madde olduğu için solunması veya içme suyuyla birlikte vücuda girmesi tehlike oluşturmaktadır. Solunum yoluyla vücuda girdikten sonra birçok farklı hastalığa yol açabilmektedir. Akciğer kanseri, akciğer plağının kalınlaşması, mezotelyoma yani akciğer zarı kanseri, gırtlak kanseri, yumurtalık kanseri ve asbestosis gibi hastalıklar liflerin solunması sonucu 20-30 yıl içinde meydana gelebilecek hastalıklardır. Sigara içen bireylerde bu süreç daha hızlı gerçekleşmektedir. Hastalık kendini belli ettikten sonra çok yavaş ilerlemektedir. Yıllar içinde ciğerlerin vücut için gerekli olan oksijeni alabilme kapasitesi ortadan kalkmaktadır. Hasar ilerleyerek solunum yetmezliğine neden olabilir.
Maruz kalınan asbest miktarı, süresi, asbest liflerinin boyu, şekli ve kimyasal yapısı hastalıkların tetiklenmesinde temel unsurlardan bazılarıdır.

Asbest Farklı İş Alanlarında Kullanılıyor

Asbest deprem nedeniyle gündeme gelse de sadece binalarda ve inşaat alanında kullanılmamaktadır. Farklı kullanım ve iş alanları bulunmaktadır. Bu alanlar;
- Tekstil (lifler, ipler, kumaşlar)
- Çimento endüstrisi (boru, saç)
- İnşaat malzemeleri
- Kimyasal (dolgu materyalleri, sentetik reçine kalıp materyalleri, kauçuk ürünler)
- Kağıt endüstrisi (karton, asbest kağıdı)
- Fren, debriyaj, balata üretimi
- Gemi yapımı
- Vagon üretimi

Koruyucu Ekipman Hayat Kurtarıyor!

Asbeste maruz kalınabilen ortamlar olan deprem enkazı gibi alanlarda görev yapacak ekipler ve afetzedelerin toz maskesi ve gözlük kullanması gerekmektedir. Yıkım yapılan ortamdan uzak durulmalı ve beslenme ihtiyaçları bu bölge içinde karşılanmamalıdır. Asbeste karşı koruyucu ekipmanlar uzun vadede hayat kalitesini artırmaktadır.

Koruyucu tek kullanımlık tulumlar asbestin vücuda ve deriye temas etmemesi için önemlidir. Giyilen çizmeler veya botlar daha sonra yıkanabilen şekilde olmalıdır. Asbestli ortama girildikten sonra koruyucu ekipman ve kıyafet değiştirilmelidir. Vardiyalı çalışma saatleri ile çalışan ekiplerin asbeste daha az maruz kalması sağlanmalıdır.

Prof.Dr. Gürsel ÖNGÖREN
Kentsel Dönüşüm ve
Hukuk Platformu Başkanı

Deprem Sonrası Kış Şartlarında Barınma En Önemli Konu

Kentsel Dönüşüm ve Hukuk Platformu Başkanı Prof.Dr. Gürsel Öngören; 6 Şubat Depreminde şu anki tespitlerle yaklaşık 6.000 binanın yıkıldığını, kalan binaların da risk tespiti yapılıncaya kadar vatandaşlarca kullanılamayacağını belirterek depremde konutunu kaybeden ve riskli bina sorunu yaşayan yaklaşık 100.000 ailenin kış şartlarında barınmasının acilen sağlanmasının önemine değindi.

1999 Marmara Depreminde konteyner ve çadır kentlerde uzun süre barınmak zorunda kalan depremzedelerin maddi ve manevi pek çok sorunla karşılaştığını, ciddi psikolojik sorunlar yaşadığını vurgulayan Öngören; konut sorunu yaşayan depremzedelerin özellikle kış sezonunda boş olan Antalya ve çevresindeki otellere geçici olarak yerleştirilmelerini ilk çözüm olarak önerdi. Çocukların eğitimlerinin de burada sürdürülmesinin yararlı olacağını iletti.

Prof.Dr. Öngören, sonrasında komşu illerde ve Antalya çevresinde bulunan yazlık evlerin boş olanlarının ve ilave olarak da boş, kiralık ve satılık dairelerin valilikler ve kaymakamlıklar yardımıyla tespit edilerek, depremzedelerin otellerden boş olan yazlık evlere ve boş dairelere transferlerinin yapılmasıyla onların depremden kaynaklanan sorunlarının en aza indirileceğini belirtti.

Tabii ki bu mülklerin kiralarının Valiliklerce deprem amaçlı fonlardan ödene-

ceğini, ancak “askıda fatura” gibi sistemlerle yardımsever halkımızın da depremzede kiralarının ödenmesine katkıda bulunabileceğini ifade eden Öngören; bu yolla depremzedelerin sorunlu bir çevreden kurtarılarak yeni komşularının da yardımlarıyla normal yaşama dönmelerinin daha kolaylaşacağını vurguladı.

Aynı süreç içinde, TOKİ’nin konut fiyatlarının düşürülmesi için başlattığı yeni konut kampanyasında, TOKİ ve onunla birlikte çalışan inşaat şirketleri tarafından üretilecek konutların da ilk üç yıl ödemesiz 30 yıl vadeli olarak sadece depremzedelere ve yapıları riskli olanlara satılmasının sağlanması gerektiğini belirten Öngören, bu aşamada Avrupa’da uygulanan ve ikincil kağıtların yatırımcılara satılabildiği yeni bir mortgage sistemine geçmenin de şart olduğunu vurguladı.

Prof.Dr. Gürsel Öngören; depremde yaşamını yitirenlere Allah’tan rahmet, yaralananlara şifa ve acılı ailelerine sabır dileyerek, önümüzdeki günlerde kentsel dönüşüm ile depreme dayanıklı kentler konusunda yeni bir yol haritası açıklayacaklarını belirterek, birlik ve beraberlikle deprem ülkesinde yaşamanın sıkıntılarını aşacaklarını ve yardımsever halkımızca depremzede kardeşlerimizin yaralarının sarılacağına inandığını bildirdi.

> “Öngören, depremzedelerin konteyner ve çadır kentlerde barındırılması yerine, Antalya ve bölgedeki otellerde geçici barınmasının sağlanmasını ve sonrasında çevredeki boş yazlık evlere, kiralık ve satılık konutlara yerleştirilmesinin daha insani ve toplumsal sorumluluğa uygun bir çözüm olacağını belirtti.”

Rekabet Hukukunda Bir Kartel Türü Olarak Müşteri ve/veya Bölge Paylaşımı

Av. A. Buğra AYDIN
Av. İ. Şamil EMİRHAN
Stj.Av. Bilal BALCI
Öncel, Aydın & Uygun
Avukatlık Ortaklığı

Teşebbüslerin pazarda faaliyetlerini serbest bir şekilde gerçekleştirebilmesi bakımından serbest rekabet ortamının sağlanması büyük önem arz etmektedir. Bu kapsamda doğan ihtiyaç ile ülkemizde 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkındaki Kanun ("RKHK") kabul edilerek piyasalardaki rekabeti bozucu veya kısıtlayıcı ya da tamamen ortadan kaldıran anlaşma, karar ve uygulamalar ve birleşme ve devralmalar yasaklanmıştır.

Yasaklanan bu rekabet ihlalleri arasından toplumun genel menfaati için en tehlikeli görünen ihlalin "kartel yapılanmaları" olduğu kabul edilmektedir. Birbirine rakip teşebbüsler arasında yapılan rekabeti kısıtlayıcı anlaşmalar yoluyla oluşan karteller, birçok rekabet parametresi üzerinde etki oluşturmakta ve serbest rekabet ortamını büyük ölçüde tehdit etmektedir. Bu sayıdaki yazımızda kısaca kartel tanımına değinerek, Rekabet Kurulu'nun birçok kararında ele aldığı müşteri ve/veya bölge paylaşımı şeklinde ortaya çıkan kartelleri inceleyeceğiz.

1. Kartel Kavramı

RKHK m. 4 ile mal ve hizmet piyasalarında rekabeti engelleme, bozma ya da kısıtlama amacını taşıyan veya bu etkiyi doğuran yahut doğurabilecek nitelikte olan anlaşma, uyumlu eylem ve teşebbüs birliği kararları yasak kabul edilmiştir. RKHK m. 4/2'de ise rekabete aykırı kabul edilen bu anlaşmalar örnekler yoluyla sayılmaktadır. Rekabet hukukunda karteller ise RKHK m. 4 kapsamında hukuka aykırı ve yasak sayılan anlaşmalar kapsamında değerlendirilerek, birbirine rakip teşebbüsler arasında belirli bir piyasadaki rekabeti kısıtlamak veya engellemek maksadıyla ger-

çekleştirilen anlaşma veya birliktelikler olarak açıklanmaktadır.

Kartel kavramı, ilgili mevzuatta; "fiyat tespiti, müşterilerin, sağlayıcıların, bölgelerin ya da ticaret kanallarının paylaşılması, arz miktarının kısıtlanması veya kotalar konması, ihalelerde danışıklı hareket konularında, rakipler arasında gerçekleşen, rekabeti sınırlayıcı anlaşma ve/veya uyumlu eylemler" olarak tanımlanmaktadır.[1] Bu tanımdan da anlaşılabileceği üzere karteller, rakip teşebbüsler arasındaki fiyat tespiti, müşteri/bölge paylaşımı, arz kontrolü ve ihalelerde danışıklı hareket etmek üzerine yapılan anlaşmalar ile çok çeşitli şekillerde ortaya çıkabilmektedir.

Karteller rekabet hukukundaki en ağır ihlal türü olarak kabul edilmektedir. Zira kartel anlaşmalarına taraf olan teşebbüsler bu anlaşmalar vasıtasıyla büyük bir kâr elde edip kartel üyesi olmayan rakiplerine karşı büyük bir avantaj sağlarken hem tüketiciler hem de kartel üyesi olmayan teşebbüsler bu durumdan olumsuz etkilenmektedir. Karteller temelde fiyatların artması ve/veya seçeneklerin kısıtlanması gibi piyasanın genelinde olumsuz sonuçlar doğurmaktadır.

Ayrıca kartel anlaşmaları sonucunda kartele üye teşebbüslerde gelişme ve rekabet etme güdüsünün azalması ve piyasada genel olarak tüm teşebbüslerin kalite ve fiyat rekabetinden vazgeçmesi de kartelin en yıkıcı sonuçlarındandır.

Tanımından da anlaşılacağı üzere karteller, teşebbüsler arasında yapılan anlaşmalarla çeşitli şekillerde ortaya çıkabilmektedir. Yazımızın devamında ise müşteri ve/veya bölge paylaşımı şeklinde ortaya çıkan karteller ve bu kartellere yönelik Rekabet Kurumu'nun yaklaşımı üzerinde durulacaktır.

2. Bir Kartel Türü Olarak Müşteri ve/veya Bölge Paylaşımı

Birbirine rakip teşebbüslerin piyasadaki müşterileri ve/veya satış yapılan coğrafi bölgeleri aralarında paylaşmaları yönünde yapılan anlaşmalar pazar paylaşımı şeklinde ortaya çıkan karteller olarak nitelendirilmekte olup RKHK m. 4 uyarınca yasaklanmıştır. RKHK m. 4/2-b ile yapılan "mal veya hizmet piyasalarının bölüşülmesi ile her türlü piyasa kaynaklarının veya unsurlarının paylaşılması ya da kontrolü," düzenlemesiyle pazar paylaşımı şeklinde yapılan rekabeti kısıtlayıcı anlaşmalar örnek olarak sayılmıştır. Pazar paylaşımı ihlalleri, rakip teşebbüslerin ülke sınırları içerisinde belli coğrafi bölgeleri ya da belli müşterileri aralarında paylaşarak birbirlerinin bölgesinde faaliyet göstermeme ya da birbirlerinin müşterisine satış yapmama şeklinde gerçekleşebilmektedir.

Tüketicilerin rekabet hukukundan beklentileri arasında en önemlilerinden biri olan ticaret özgürlüğü, müşterilerin istediği bölge ve istediği teşebbüs ile ticaret yapabilmesine piyasalarda etkinliği ve dolayısıyla iktisadi refahın artırılmasını sağlayan temel unsurlardan birisidir. Rakipler arasında müşteri ya da bölge paylaşımı şeklinde kurulan karteller sonucunda, müşterilerin kendi tercihleri doğrultusunda istedikleri teşebbüs ile ticaret yapma özgürlükleri ellerinden alınmakta, tüketicilerin fiyat ve çeşitlilik açısından seçenekleri kısıtlanmaktadır. Bu durumun bir sonucu olarak piyasadaki fiyatlar artmakta, pazarda rekabet ve inovasyon güdüsü azalmaktadır. Sayılan bu başlıca etkileri göz önünde bulundurulduğunda, müşteri ve/veya bölge paylaşımı şeklinde ortaya çıkan kartellerin ihlal niteliği daha net bir biçimde anlaşılmış olacaktır. Bu nedenle, müşteri ve/veya bölge paylaşımına yönelik anlaşma ve eylemler genel olarak rekabet hukuku disiplinlerinde per se (niteliği gereği) ihlal olarak değerlendirilmektedir. Rekabet Kurulu da müşteri ve/veya bölge paylaşımı yönündeki anlaşmaların amacı bakımından doğrudan rekabeti sınırlama amacı taşıdığını kabul etmekte ve rekabete aykırı olup olmadıklarının tespitinde ilgili anlaşmanın pazarda rekabeti kısıtlayıcı etki doğurup doğurmadığının araştırılmasına gerek duymamaktadır.[2]

Nitekim, 16.03.2021 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Rekabeti Kayda Değer Ölçüde Kısıtlamayan Anlaşma, Uyumlu Eylem ve Teşebbüs Birliği Karar ve Eylemlerine İlişkin Tebliğ (Tebliğ No: 2021/3) ile Rekabeti Sınırlayıcı Anlaşma, Uyumlu Eylem ve Kararlar ile Hakim Durumun Kötüye Kullanılmasına Yönelik Önaraştırmalarda ve Soruşturmalarda Sunulacak Taahhütlere İlişkin Tebliğ (Tebliğ No: 2021/2) kapsamında rakip teşebbüsler arasında müşteri veya bölge paylaşımı şeklinde ortaya çıkan anlaşmalar açık ve ağır ihlallerden sayılmış ve taahhüt[3] ve de minimis[4] gibi rekabet soruşturmalarının idari yaptırım olmaksızın sona erdirildiği mekanizmalardan yararlanamayacakları açıkça düzenlenmiştir.

Müşteri ve bölge paylaşımı ihlalleri bazı durumlarda bir arada söz konusu olabildiği gibi, bazı durumlarda tek başına müşteri paylaşımı veya tek başına bölge paylaşımı olacak şekilde anlaşmalar yapılabildiği de görülmektedir.

i. Müşteri Paylaşımı

Müşteri paylaşımı şeklinde ortaya çıkan kartellerde rakip teşebbüsler, ürün veya hizmetlerini sundukları alt pazardaki müşterileri kendi aralarında bölüşmekte ve hangi müşteriye hangi teşebbüsün ürün veya hizmet satacağı belirlenmektedir. Bu yolla teşebbüsler, müşterilere sunulan ürün ve hizmetler bakımından birbirleri ile rekabet etmeme yönünde bir anlaşma sağlamış olmaktadır. Bunun neticesinde rakip teşebbüsler, müşterileri kazanmak için daha kaliteli ve daha ucuza ürün sağlamak gibi bir yarış içerisinde olmamakta, dolayısıyla pazardaki fiyatlar, kalite, inovasyon vb. unsurlar olumsuz etkilenmektedir.

Teşebbüsler, kartel içerisindeki anlaşmaya göre kendisine paylaştırılmamış olan müşterilerden bir talep gelmesi halinde müşterilere ürün tedariği sağlamamakta, yalnızca kendisine paylaştırılmış müşteriler bakımından ürün tedariği yapmaktadır. Müşteriler ise, en avantajlı ürünü en ucuz fiyattan satan teşebbüsü seçememekte, belirli bir teşebbüsten ürünü tedarik etmeye zorlanmış olmaktadır.

Rekabet Kurumu'nun müşteri paylaşımına ilişkin olarak yapmış olduğu incelemelerde, müşteriler tarafından sağlayıcı değiştirme sıklığı, sağlayıcı değişiminin olup olmadığının incelendiği görülmektedir. Rekabet Kurumu'nun konuyla ilgili bir incelemesinde, hazır beton firmalarının aralarında anlaşarak müşteri paylaşımı yaptığı iddiası incelenmiş, inceleme kapsamında teşebbüslerin hazır beton satışı yaptıkları en büyük on müşterileri incelenmiş, müşterilerin büyük çoğunlukla yıl içerisinde sağlayıcı değiştirmediği görülse de sağlayıcı değiştiren müşterilerin de bulunduğu değerlendirildiğinden müşteri paylaşımına yönelik iddianın desteklenmediği sonucuna ulaşılmıştır.[5]

Müşteri paylaşımı ihlallerinin aynı zamanda fiyat tespiti ile birlikte karma bir şekilde ortaya çıkabildiği de görülmektedir. Rekabet Kurumu'nun yapmış olduğu bir incelemede; karayolu konteyner taşımacılığı yapan teşebbüsler arasında fiyat tespiti ve müşteri paylaşımı yoluyla ortaya çıkan rekabet hukuku ihlalleri incelenmiş, yapılan incelemede teşebbüslerin fiyat tespiti yönünde anlaşma yaptıkları ve söz konusu fiyat anlaşmasını devam ettirebilmek adına birbirlerinin müşterilerine daha uygun teklif sunmayacakları konusunda da uzlaşmaya vardıkları değerlendirilmesi yapılmıştır.[6]

ii. Bölge Paylaşımı

Rakip teşebbüslerin aralarındaki anlaşma kapsamında ülke sınırları içerisinde belirli coğrafi bölgeler belirlemesi ve birbirine ayrılmış olan bölgelerde faaliyet göstermekten kaçınmaları ise coğrafi pazar/bölge paylaşımı olarak adlandırılmaktadır. Bu şekilde ortaya çıkan bir kartelin ortaya çıkardığı en temel sonuç ilgili coğrafi bölgede müşteri ve tüketiciyi tek bir teşebbüse bağlı kılarak seçeneklerinin elinden alınması ve ilgili teşebbüsün belirlediği yüksek fiyatlara mecbur bırakılmasıdır. Bunun sonucunda da ilgili piyasadaki rekabet ciddi ölçüde kısıtlanmaktadır.

Bölge paylaşımı şeklinde ortaya çıkan rekabet hukuku ihlalleri zaman zaman Rekabet Kurumu'nun incelemelerine de konu olmaktadır. Rekabet Kurumu'nun

yapmış olduğu bir incelemede, hazır beton firmalarının kendi aralarında bölge ve fiyat belirleme konusunda yapmış oldukları anlaşmalar tespit edilmiş, teşebbüslerin hangi ilçe merkezine hangi teşebbüs tarafından beton dökülebileceğini kendi aralarında belirledikleri, ayrıca beton fiyatı ve pompa fiyatı bakımından da anlaşma yapıldığı değerlendirilmiş ve anlaşmaya taraf olan teşebbüslere idari para cezası verilmiştir.[7]

Bölge paylaşımı şeklinde ortaya çıkan rekabet hukuku ihlalleri bakımından özellikle hazır beton üreticilerinin sıklıkla Rekabet Kurumu incelemelerine konu olduğu görülmektedir. Zira hazır beton, üretiminden itibaren kısa bir zaman içerisinde tüketilmesi gereken bir ürün olduğundan, uzak mesafelere taşınması ve satışı teknik ve ekonomik nedenlerle mümkün olmamaktadır. Bu durum ise, hazır beton üreticilerinin yalnızca belirli bir bölgede satış yapmasına olanak vermektedir. Bu durum Rekabet Kurumu incelemelerinde de dikkate alınarak, teşebbüslerin nakliye masrafları vb. sebeplerle müşterilere daha yüksek fiyatlar teklif etmesi veya santralinden belirli bir uzaklıktaki müşterilere ürün satışı yapmaması piyasanın olağan bir koşulu olarak kabul edilmektedir.[8]

Konuyla ilgili kararlarında Kurul, hazır beton pazarındaki müşterilerin fiyatlarda artış olması halinde sağlayıcı değiştirip değiştirememesi, fiyat artışlarının maliyetten kaynaklı nedenleri, teşebbüslerin birbirlerinin müşterilerini kapmak için çaba sarf edip etmediği gibi hususları değerlendirmekte ve teşebbüsler arasında bölge ve/veya müşteri paylaşımına yönelik bir anlaşmanın olup olmadığı belirlenmektedir.[9]

3. Sonuç

Rekabet hukuku ihlallerinin en tipik türlerinden biri olan rakip teşebbüslerin birbirleri ile yaptıkları yatay anlaşmalar yoluyla oluşan karteller, pazardaki rekabet parametrelerini oldukça olumsuz etkileme potansiyeline sahip olduğundan dolayı en ağır ihlal türü olarak kabul edilmektedir. Kartel yapılanmaları ise çok çeşitli şekillerde oluşabilmekte olup, rakip teşebbüslerin müşteri ve/veya bölge paylaşımı yönünde bir anlaşmaya taraf olması tipik bir kartel türü olarak kabul edilmektedir.

Müşteri ve/veya bölge paylaşımında teşebbüsler, yalnızca kendilerine pay edilmiş olan müşterilere ve/veya bölgeye satış yapacaklarına ve birbirlerinin müşterilerine/bölgelerine satış yapmayacaklarına dair bir anlaşma yaptıklarından dolayı, müşterilerin ucuz fiyatlı ve kaliteli ürün seçim imkanı ortadan kaldırılmakta, teşebbüsler kendilerinden ürün tedarik etmeye mahkum müşterilerine karşı kolaylıkla fiyatları yukarı çekebilmektedir. Bu durumun sonucu olarak pazardaki fiyatlar ve inovasyon tüketici aleyhine olumsuz yönde etkilenmektedir. Bu nedenlerle, müşteri ve/veya bölge paylaşımı şeklinde ortaya çıkan ihlallere yönelik rekabet hukuku bakış açısının teşebbüsler tarafından dikkate alınması ve ticari kararların bu hususlar değerlendirilerek verilmesi önem arz etmektedir.

Kaynak

• Rekabet Hukukunda Beklenen İkincil Düzenlemeler: Taahhüt ve De Minimis Uygulamalarına İlişkin Tebliğler Yürürlüğe Girdi, Erişim: https://www.linkedin.com/posts/oaulegal_rekabet-hukukunda-beklenen-d%C3%BCzenlemeler-activity-6778307893709037568-gDjX/
• Rekabet Hukukunda Taahhüt Kurumu, Toprak İşveren Dergisi, sayı 136.
• Rekabet Kurulu'nun 17-42/667-295 sayı ve 21.12.2017 tarihli kararı.
• Rekabet Kurulu'nun 18-09/170-84 sayı ve 29.03.2018 tarihli kararı.
• Rekabet Kurulu'nun 20-15/215-107 sayı ve 19.03.2020 tarihli kararı.
• Rekabet Kurulu'nun 21-11/155-64 sayı ve 04.03.2021 tarihli kararı.

Dipnot

[1] Kartellerin Ortaya Çıkarılması Amacıyla Aktif İşbirliği Yapılmasına Dair Yönetmelik m. 3/1-c; Rekabeti Sınırlayıcı Anlaşma, Uyumlu Eylem ve Kararlar ile Hakim Durumun Kötüye Kullanılması Halinde Verilecek Para Cezalarına İlişkin Yönetmelik m. 3/1-ç.

[2] Muafiyetin Genel Esaslarına İlişkin Kılavuz, s. 2.

[3] Taahhüt mekanizmasına yönelik detaylı açıklama için bkz. Rekabet Hukukunda Taahhüt Kurumu, Toprak İşveren Dergisi, sayı 136.

[4] De minimis mekanizmasına yönelik detaylı bilgi için bkz. Rekabet Hukukunda Beklenen İkincil Düzenlemeler: Taahhüt ve De Minimis Uygulamalarına İlişkin Tebliğler Yürürlüğe Girdi, Erişim: https://www.linkedin.com/posts/oaulegal_rekabet-hukukunda-beklenen-d%C3%BCzenlemeler-activity-6778307893709037568-gDjX/

[5] Rekabet Kurulu'nun 18-09/170-84 sayı ve 29.03.2018 tarihli kararı, s. 14.

[6] Rekabet Kurulu'nun 21-11/155-64 sayı ve 04.03.2021 tarihli kararı, s. 176.

[7] Rekabet Kurulu'nun 20-15/215-107 sayı ve 19.03.2020 tarihli kararı.

[8] Rekabet Kurulu'nun 17-42/667-295 sayı ve 21.12.2017 tarihli kararı.

[9] Rekabet Kurulu'nun 18-09/170-84 sayı ve 29.03.2018 tarihli kararı.

YARGITAY KARARLARI

T.C.
YARGITAY
9. HUKUK DAİRESİ

Esas No : **2022/9452**
Karar No : **2022/14364**
Tarih : **03.11.2022**

• **YETKİ TESPİTİNE İTİRAZ:** (Esasen Başlangıçtan İtibaren Asıl İşverenin Kayıtlı Olduğu İşkoluna Dahil Mevcut İşyerlerinden Bildirilmesi Gereken Ancak İstisnai Düzenleme Sebebiyle Geçişten Önceki Farklı İşkolunda Yeni Tescil Edilen İşyerinin Kendiliğinden Asıl İşverenin Kayıtlı Olduğu İşkoluna Dahil Kabul Edileceği)

• **BİR İŞYERİNİN TAMAMININ AYNI İŞKOLUNDA YER ALACAK OLMASI:** (Bir İşyerinde Yürütülen Asıl İşe Yardımcı İşler de Asıl İşin Girdiği İşkolundan Sayılacağı – Asıl İşveren Bir Belediye Şirketi Olduğundan ve Genel İşler İşkolunda Yer Aldığından Tespit Konusu İşyerinin de Yetki Başvuru Tarihi İtibarıyla Genel İşler İşkolunda Yer Aldığının Kabulü Gerektiği)

• **TOPLU İŞ SÖZLEŞMESİ YAPABİLME YETKİSİ:** (Asıl İşveren Bir Belediye Şirketi Olduğundan ve Genel İşler İşkolunda Yer Aldığından Tespit Konusu İşyerinin de Yetki Başvuru Tarihi İtibarıyla Genel İşler İşkolunda Yer Aldığının Kabulü Gerektiği - Tespit Konusu İşyeri ile Aynı İşkolunda Yer Almayan Davalı Sendikaya Toplu İş Sözleşmesi Yapabilme Yetkisi Verilemeyeceğinden Dava Konusu Olumlu Yetki Tespit Kararının İptaline Karar Verilmesi Gerektiği)

2709/m.53
6356/m.41, 42

ÖZET: Dava, yetki tespitine itiraza ilişkindir. Esasen başlangıçtan itibaren asıl işverenin kayıtlı olduğu işkoluna dahil mevcut işyerlerinden bildirilmesi gereken ancak istisnai düzenleme sebebiyle geçişten önceki farklı işkolunda yeni tescil edilen işyeri, kendiliğinden asıl işverenin kayıtlı olduğu işkoluna dahil kabul edilecektir.

İlke olarak bir işyerinin tamamı aynı işkolunda yer alır ve bir işyerinde yürütülen asıl işe yardımcı işler de, asıl işin girdiği işkolundan sayılır.

Olayda, asıl işveren, 5393 Sayılı Kanun'un 70. maddesi kapsamında bir belediye şirketi olduğundan ve Genel işler işkolunda yer aldığından, tespit konusu işyerinin de yetki başvuru tarihi itibarıyla Genel işler işkolunda yer aldığının kabulü gerekmektedir.

Bu itibarla tespit konusu işyeri ile aynı işkolunda yer almayan davalı Sendikaya toplu iş sözleşmesi yapabilme yetkisi verilemeyeceğinden, dava konusu olumlu yetki tespit kararının iptaline karar verilmesi gerektiğinden kararın bozulması gerekir.

DAVA: Taraflar arasındaki yetki tespitine itiraz davasından dolayı yapılan yargılama sonunda İlk Derece Mahkemesince davanın kabulüne karar verilmiştir.

Kararın davalı Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı vekili tarafından istinaf edilmesi üzerine, Bölge Adliye Mahkemesince başvurunun kabulü İlk Derece Mahke-

mesi kararının kaldırılmasına ve davanın reddine karar verilmiştir.

Bölge Adliye Mahkemesi kararı davacı vekili tarafından temyiz edilmekle; kesinlik, süre, temyiz şartı ve diğer usul eksiklikleri yönünden yapılan ön inceleme sonucunda temyiz dilekçesinin kabulüne karar verildikten ve Tetkik Hâkimi tarafından hazırlanan rapor dinlendikten sonra dosyadaki belgeler incelenip gereği düşünüldü:

KARAR:

I. DAVA

Davacı vekili dava dilekçesinde; davalı Bakanlığın bir belediye şirketi olan ... Yapı A.Ş. için yapmış olduğu 19.08.2020 tarihli ve E.1803589 Sayılı yetki tespitine itiraz ettiklerini, ilgili Şirkette müvekkili Sendikanın 01.07.2019-30.06.2022 tarihleri arasında toplu iş sözleşmesinin yürürlükte olduğunu, davalı Bakanlık tarafından tamamı 20 sıra numaralı Genel İşler işkolunda yer alan ... Yapı A.Ş. işletmesi bünyesinde yer alan 1531747.034 Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) numaralı işyeri ayrılarak ve bununla ilgili olarak Savunma ve güvenlik işkolunda yer alan ... Sendikası lehine dava konusu yetki tespitinin yapıldığını, dava konusu tespitin birçok yönden kanun ve usul hükümlerine, yetki tespiti ve işkolu tespiti ilkelerine, işyeri-işletme kavram ve tanımlarına açıkça aykırı olduğunu, Şirketin 20 numaralı Genel İşler işkolunda faaliyet gösterdiğini, ilgili Şirketin 5393 Sayılı Belediye Kanunu'nun (5393 Sayılı Kanun) 70. maddesine göre kurulan bir Şirket olduğunu, belediyece yerine getirilmesi gereken işleri yaptığını, söz konusu Şirketin Avcılar Belediyesine ait olduğunu, açık kanun hükmü gereği müşterek mahalli belediye hizmetlerini yerine getiren bir belediye şirketinin güvenlik gereksiniminin belediye şirketi bünyesinde yerine getirilmesi kadar doğal bir durumun söz konusu olamayacağını, toplam işçisi sayısına göre çok az sayıdaki işçinin güvenlik hizmetini yerine getirdiğini, 696 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname (696 Sayılı KHK) hükümleri gereğince belediyelerin dışarıdan özel şirketler aracılığı ile personel temininin yasaklandığını, belediyelerin personel ihtiyacını kendi bünyelerinde ya da kendilerine bağlı belediye şirketleri ile karşılamak zorunda olduğunu, 6356 Sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu'nun (6356 Sayılı Kanun) 4. maddesinin ikinci fıkrasının "Bir işyerinde yürütülen asıl işe yardımcı işler de, asıl işin girdiği işkolundan sayılır" düzenlemesini içerdiğini, işçilerin büyük çoğunluğunun 696 Sayılı KHK ile işyerine geçen işçiler olduğunu belirterek ve dilekçesinde yazılı diğer sebeplerle Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının 19.08.2020 tarih ve E.1803589 Sayılı yetki tespitinin iptaline karar verilmesini talep etmiştir.

II. CEVAP

Davalı Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı vekili cevap dilekçesinde; yetki tespitinin usul ve kanuna uygun olduğunu, davacı Sendikanın, dava dışı Şirketin Savunma ve Güvenlik işkolunda faaliyette bulunan işyerine dair diğer davalı Güvenlik-Sen Sendikasına Bakanlıkça verilen olumlu yetki tespit yazısının iptaline dair talep ve dava etme hakkı bulunmadığını, dava açma şeklinde işkolu tespiti talebinde bulunmasının mümkün olmadığını, davacının işkolu tespitine dair talebinin de yasal şartları haiz olmadığından dava şartı yokluğundan reddi gerektiğini, yetki tespitine itiraz ile işkolu tespiti talebinin aynı dava ile talep edilemeyeceğini belirterek ve dilek-

çesinde yazılı diğer sebeplerle davanın reddini talep etmiştir.

III. İLK DERECE MAHKEMESİ KARARI

İlk Derece Mahkemesi'nin yukarıda tarih ve sayısı belirtilen kararı ile;
"...dava dışı ... Yapı A.Ş. nin ... Belediyesi tarafından 5393 Sayılı Belediye Kanunun 70. Maddesine göre kurulan bir şirket olduğu, ilgili şirket ile davacı Belediye İş Sendikası arasında 01.07.2019-30.06.2022 tarihleri arasında yürürlükte olan işletme düzeyinde imzalanmış toplu iş sözleşmesinin bulunduğu, şirketçe belediyece yerine getirilmesi gereken işlerin yaptığı, bu işlerde tespit edilebildiği kadarı ile yetki istem tarihinde şirkette 813 işçi çalıştığı, (belediyenin temizlik hizmetleri, park ve bahçe hizmetleri, özel güvenlik hizmetleri ,sosyal hizmetler, spor hizmetleri, fen hizmetleri (işleri), lokanta hizmetleri gibi) bu işlerinin 20 numaralı Genel İşler işkolunda girdiği anlaşılmaktadır.

Dava konusu somut olayda ise dava dışı … Yapı A.Ş. nin 1531747.34 sicil numaralı Özel Güvenlik Hizmetleri işi ile ilgili davalı Bakanlıkça diğer davalı Güvenlik ... Özel Güvenlik İşçileri Sendikasına yetki belgesi verildiği görülmektedir....Tüm dosya kapsamı bilirkişi raporu doğrultusunda , dava dışı ... Yapı A.Ş. nin 5393 Sayılı Belediye Kanunun 70. Maddesine göre Avcılar Belediyesi tarafından — kurulan kamu kurumu niteliğinde bir şirket olduğu, — şirketin belediyenin hizmetleri ile ilgili işlerini yaptığı (belediyenin temizlik hizmetleri, park ve bahçe hizmetleri, özel güvenlik hizmetleri ,sosyal hizmetler, spor hizmetleri, fen hizmetleri (işleri), lokanta hizmetleri, fuar ve sergi alanı yapımı fuar ve sergi alanı yapımı gibi) bu işlerinin 20 numaralı Genel İşler işkolunda girdiği şirkette yetki istem tarihinde dava dışı ... Yapı A.Ş. İle davacı sendika arasında bağıtlanmış 01.07.2019-30.06.2022 tarihleri arasında yürürlükte olan işletme düzeyinde toplu iş sözleşmesi bulunduğu, bir başka anlatımla, dava dışı … Yapı A.Ş. nin belediye hizmetleri ile ilgili birden fazla işyerinin bulunduğu işletme olabileceği, bu işlerinin 20 sıra numaralı genel işler işkoluna girdiği, işletmede 01.07.2019- 30.06.2022 tarihleri arasında davacı sendika ile bağıtlanmış işletme düzeyinde T.İ.S. bulunduğu, bu nedenle davalı Bakanlıkça diğer davalı sendikaya verilen yetki belgesinin iptali yönünde tam ve vicdani kanaat oluşmakla..." gerekçesiyle davanın kabulüne karar verilmiştir.

IV. İSTİNAF

A. İstinaf Yoluna Başvuranlar
İlk Derece Mahkemesi'nin yukarıda belirtilen kararına karşı süresi içinde davalı Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı vekili istinaf başvurusunda bulunmuştur.

B. İstinaf Sebepleri
Davalı Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı vekili istinaf dilekçesinde olumlu yetki tespitine itiraza ilişkin kuralların mevzuatta açıkça belirtilmiş olduğunu, itirazda bulunan sendikanın yetki tespitine itiraz hakkı bulunmadığını, öncelikle davanın husumet yokluğu sebebiyle dava şartı yokluğundan reddine karar verilmesi gerektiğini, dava dışı işverene ait yetki tespitine konu işyerlerinin SGK verilerine göre Savunma ve Güvenlik işkolunda olduğunun görüldüğünü, işkolu tespiti sürecinde öncelikle Bakanlığa başvurulması gerektiğini, Bakanlıkça gerekli incelemeler yapıldıktan sonra işkolu tespitinin yapıldığını ve Resmî Gazete'de yayımlandığını, sonrasında ancak ilgililerin bu işkolu tespitine karşı yasal süresi içinde dava açabildiklerini, somut uyuşmazlıkta işkolu tespiti konusunda başvuru yapılmamış olduğunu, davacı Sendikanın doğrudan dava açma şeklinde işkolu tespiti talebinde bulunmasının mümkün olmadığını, davacının işkolunun tespitine dair talebinin yasal şartları taşımadığını, yetki tespitine itiraz ile işkolu tespit talebinin aynı dava ile talep edilemeyeceğini, bu iki davanın tamamen bağımsız ve ayrı usuller öngören davalar olduğunu, kayıtlara göre Güvenlik-Sen Sendikasının dava dışı … Yapı A.Ş. işyerlerinde toplu iş sözleşmesi için 10.07.2020 tarihli yazı ile başvuruda bulunması üzerine e-devlet kapısı üzerinden yapılan üyelik işlemleri ile SGK'ya yapılan işçi bildirimleri doğrultusunda alınan dökümlerde başvuru yazısının Bakanlığa intikal ettiği 13.07.2020 tarihi itibarıyla sözkonusu işyerlerinde 102 işçinin çalıştığını, bunlarda 56'sının söz konusu sendikaya üye olduğunun tespit edildiğini, buna ilişkin 19.08.2020 tarihli yetki tespit yazısının taraflara gönderildiğinin anlaşıldığını belirterek ve dilekçesinde yazılı diğer sebeplerle kararın kaldırılmasını talep etmiştir.

C. Gerekçe ve Sonuç
Bölge Adliye Mahkemesi'nin yukarıda tarih ve sayısı belirtilen kararı ile;
"...Somut olayda davalı Bakanlığın 19/08/2020 tarihli yetki tespiti kararı ile dava dışı … Yapı A.Ş. işverenine ait 1531747.034 SGK sicil numaralı işyerinde , 13/07/2020

başvuru tarihi itibariyle davalı Güvenlik-Sen Sendikasının toplu iş sözleşmesi yapabilmek gerekli çoğunluğu sağladığına dair olumlu yetki tespit kararı verilmiştir.

Davacı Belediye İş Sendikası tespit konusu işyerinin, lehine olumlu tespit kararı verilen işçi sendikasının faaliyet gösterdiği işkolundan farklı işkolunda olduğunu iddia ederek talepte bulunmuş ise de; 6356 Sayılı Kanun'un 5. maddesinin ikinci fıkrasına göre "Yeni bir toplu iş sözleşmesi için yetki süreci başlamış ise işkolu değişikliği tespiti bir sonraki dönem için geçerli olur. İşkolu tespit talebi ve buna ilişkin açılan davalar, yetki işlemlerinde ve yetki tespit davalarında bekletici neden sayılmaz." Hükmün madde gerekçesinde de "...İşkolu tespit talebi ve buna ilişkin açılan davalar, yetki işlemlerinde ve yetki tespit davalarında bekletici neden sayılmayacaktır. Bu hüküm ile işkolu itirazlarının toplu sözleşme yapma sürecini gereksiz şekilde uzatması ve zaman zaman bu itirazların toplu sözleşme sürecini kilitlemek için kötüye kullanılması önlenmek istenmiştir." hususları ifade edilmiştir.

Yukarıda açıklanan nedenlerle davacının işkolu değişikliği talebi mevcut uyuşmazlık bakımından dikkate alınamayacağından işkolu tespitine yönelik davanın reddi gerektiği, Bakanlık yetki tespiti isabetli olduğundan..." gerekçesiyle İlk Derece Mahkemesi kararının kaldırılmasına ve davanın reddine karar verilmiştir.

V. TEMYİZ

A. Temyiz Yoluna Başvuranlar
Bölge Adliye Mahkemesi'nin yukarıda belirtilen kararına karşı süresi içinde davacı vekili temyiz başvurusunda bulunmuştur.

B. Temyiz Sebepleri
Davacı vekili temyiz dilekçesinde belirterek ve dilekçesinde yazılı diğer sebeplerle kararın bozulmasını talep etmiştir.

C. Gerekçe
1. Uyuşmazlık ve Hukuki Nitelendirme
Uyuşmazlık, 6356 Sayılı Kanun'un 41. ve devamı maddeleri kapsamında yetki tespitine itiraz istemine ilişkindir.
2. İlgili Hukuk
1. 2709 Sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın (Anayasa) "Toplu iş sözleşmesi ve toplu sözleşme hakkı" kenar başlıklı 53. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:
"İşçiler ve işverenler, karşılıklı olarak ekonomik ve sosyal durumlarını ve çalışma şartlarını düzenlemek amacıyla toplu iş sözleşmesi yapma hakkına sahiptirler."
2. 6356 Sayılı Kanun'un "Yetki" kenar başlıklı 41. maddesinin birinci fıkrası da şöyledir:
"Kurulu bulunduğu işkolunda çalışan işçilerin en az yüzde birinin üyesi bulunması şartıyla işçi sendikası, toplu iş sözleşmesinin kapsamına girecek işyerinde başvuru tarihinde çalışan işçilerin yarıdan fazlasının, işletmede ise yüzde kırkının kendi üyesi bulunması hâlinde bu işyeri veya işletme için toplu iş sözleşmesi yapmaya yetkilidir."
3. 6356 Sayılı Kanun'un "Yetki Tespiti İçin Başvuru" kenar başlıklı 42. maddesi ise şöyledir:
" (1) Toplu iş sözleşmesi yapmak isteyen işçi sendikası Bakanlığa başvurarak yetkili olduğunun tespitini ister. İşveren sendikası veya sendika üyesi olmayan işveren de Bakanlığa başvurarak yetkili işçi sendikasının tespitini isteyebilir.
(2) Bakanlık, kayıtlarına göre başvuru tarihi itibarıyla bir işçi sendikasının yetkili olduğunu tespit ettiğinde, başvuruyu, işyeri veya işletmedeki işçi ve üye sayısını, o işkolunda kurulu işçi sendikaları ile taraf olacak işveren sendikası veya sendika üyesi olmayan işverene altı iş günü içinde bildirir.
(3) İşçi sendikasının yetki şartlarına sahip olmadığının ya da işyerinde yetki şartlarına sahip bir işçi sendikasının bulunmadığının tespiti hâlinde, bu bilgiler sadece başvuruyu yapan tarafa bildirilir.
(4) Sigortalılığın başlangıcı ile sona ermesine ilişkin bildirimlerden yasal süresi içinde Sosyal Güvenlik Kurumuna yapılmayanlar, yetkili işçi sendikasının tespitinde dikkate alınmaz.
(5) Yetki tespiti ile ilgili usul ve esaslar Bakanlıkça çıkarılacak bir yönetmelikle düzenlenir."
Şeklindedir.
4. 6356 Sayılı Kanun'un "Yetki İtirazı" kenar başlıklı 43. maddesi de şöyledir:
" (1) Kendilerine 42. madde uyarınca gönderilen tespit yazısını alan işçi veya işveren sendikaları veya sendika üyesi olmayan işveren; taraflardan birinin veya her ikisinin yetki şartlarına sahip olmadığı veya kendisinin bu şartları taşıdığı yolundaki itirazını, nedenlerini de göstererek yazının kendilerine tebliğ edildiği tarihten itibaren altı iş günü içinde mahkemeye yapabilir.
(2) İtiraz dilekçesi görevli makama kayıt ettirildikten sonra mahkemeye verilir. Kurulu bulunduğu işkolunda çalışan işçilerin yüzde birinden daha az üyesi bulunan işçi sendikası, yetki itirazında bulunamaz.

(3) İtiraz dilekçesinde veya ekinde somut delillerin yer almaması hâlinde itiraz incelenmeksizin reddedilir. İşçi ve üye sayılarının tespitinde maddi hata ve süreye ilişkin itirazları mahkeme altı iş günü içinde duruşma yapmaksızın kesin olarak karara bağlar. (Değişik cümle: 12/10/2017-7036/34 md.) Bunların dışındaki itirazlar için mahkeme, duruşma yaparak karar verir ve bu karar hakkında istinaf yoluna başvurulması hâlinde bölge adliye mahkemesi bir ay içinde kararını verir. (Ek cümle: 12/10/2017-7036/34 md.) Bu karara karşı temyiz yoluna başvurulması hâlinde Yargıtay bir ay içinde kesin olarak karar verir.
(4) 42. maddenin üçüncü fıkrası uyarınca kendisine yetki şartlarına sahip olmadığı bildirilen işçi sendikası, altı iş günü içinde yetkili olup olmadığının tespiti için dava açabilir. Mahkeme açılan davayı o işkolunda çalışan işçilerin en az yüzde birini üye kaydeden işçi sendikaları ile işveren sendikası veya sendika üyesi olmayan işverene de bildirir. Mahkeme davayı iki ay içinde sonuçlandırır.
(5) İtiraz, karar kesinleşinceye kadar yetki işlemlerini durdurur."
5. 696 Sayılı KHK ile ihdas edilen alt işveren işçilerinin sürekli işçi kadrolarına geçişine dair düzenlemeler ile bu konuya ilişkin esaslar Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin 22.03.2022 tarihli ve 2022/3175 Esas, 2022/3900 Karar sayılı kararında şu şekilde açıklanmıştır:
"...24/12/2017 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan 696 Sayılı KHK'nın 127. maddesiyle 375 Sayılı KHK'ya eklenen geçici 24. madde gereğince "İl özel idareleri ve belediyeler ile bağlı kuruluşlarında ve bunların üyesi olduğu mahalli idare birliklerinde, birlikte veya ayrı ayrı sermayesinin yarısından fazlası il özel idareleri, belediyeler ve bağlı kuruluşlarına ait şirketlerde 4734 Sayılı Kanun ve diğer mevzuat hükümleri uyarınca personel çalıştırılmasına dayalı hizmet alım sözleşmeleri kapsamında yükleniciler tarafından 4/12/2017 tarihi itibarıyla çalıştırılmakta olan" alt işveren işçilerinden aynı maddede sayılan şartları sağlayanların, 696 Sayılı KHK'nın 126. maddesiyle 375 Sayılı KHK'ya eklenen ek 20. maddesi kapsamındaki şirketler nezdinde sürekli işçi kadrolarında istihdamına dair düzenlemeler sevk edilmiştir.

696 Sayılı KHK'nın 127. maddesiyle 375 Sayılı KHK'ya eklenen geçici 24. maddenin dördüncü fıkrasına göre ise "Şirketlerde işçi statüsüne geçirilenlerden, geçiş işlemi yapılırken mevcut işyerinin girdiği işkolunda kurulu işyerinden bildirilenlerin ücreti ile diğer mali ve sosyal hakları, bu madde kapsamındaki şirketlerde geçişten önce alt işveren işçilerini kapsayan, Yüksek Hakem Kurulu tarafından karara bağlanan ve süresi en son sona erecek toplu iş sözleşmesinin bitimine kadar bu toplu iş sözleşmesinin uygulanması suretiyle oluşan ücret ile diğer mali ve sosyal haklardan fazla olamaz. Şirketlerde işçi statüsüne geçirilenlerden; geçişten önce toplu iş sözleşmesi bulunmadığından işçi statüsüne geçirildiği tarihte yürürlükte olan bireysel iş sözleşmesi hükümlerinin geçerli olduğu işçiler ile geçiş işleminden önce yapılan ve geçişten sonra yararlanmaya devam ettiği toplu iş sözleşmesi bulunmakla birlikte bu madde kapsamındaki şirketlerde alt işveren işçilerini kapsayan, Yüksek Hakem Kurulu tarafından karara bağlanan ve süresi en son sona erecek toplu iş sözleşmesinin bitiminden önce toplu iş sözleşmesi sona eren işçilerin ücreti ile diğer mali ve sosyal hakları, bu madde kapsamındaki şirketlerde geçişten önce alt işveren işçilerini kapsayan, Yüksek Hakem Kurulu tarafından karara bağlanan ve süresi en son sona erecek toplu iş sözleşmesine göre belirlenir.

Bu madde kapsamındaki şirketlerde; 6356 Sayılı Kanun'un geçici 7. maddesinde belirtilen mevcut işyerleri bakımından anılan Kanuna uygun olarak yetki başvurusunda bulunulabilir, ancak geçişi yapılan işçiler için yeni tescil edilen işyerlerinde, geçişten önce alt işveren işçilerini kapsayan, Yüksek Hakem Kurulu tarafından karara bağlanan ve süresi en son sona erecek toplu iş sözleşmesinin sona erme tarihinden sonra yetki başvurusunda bulunulabilir."

Yine 696 Sayılı KHK'nın 113. maddesiyle 6356 Sayılı Kanuna eklenen geçici 7. maddeye göre de;
" (1) 5018 Sayılı Kanuna ekli (I), (II), (III) ve (IV) sayılı cetvellerde yer alan kamu idareleri ile bunlara bağlı döner sermayeli kuruluşlar, 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye ekli (I) sayılı listede yer alan idareler ile birlikte veya ayrı ayrı sermayesinin yarısından fazlası il özel idareleri, belediyeler ve bağlı kuruluşlarına ait şirketler, anılan Kanun Hükmünde Kararnamenin geçici 23. ve geçici 24. maddeleri uyarınca sürekli işçi kadrolarına, geçici işçi pozisyonlarına veya işçi statüsüne geçirilen işçilerinden; geçişten önce işçinin çalıştığı alt işveren işyerinin girdiği işkolu mevcut işyerinin girdiği işkolu ile aynı olanları o işkolundaki mevcut işyerinden, farklı olanları ise geçişten önce işçinin çalıştığı alt işveren işyerinin girdiği işkolunda yeni tescil edilecek işyerlerinden Sosyal Güvenlik Kurumuna bildirir.

(2) Birinci fıkra kapsamındaki işyerlerinin her biri bu Kanunun uygulanması bakımından bağımsız bir işyeri sayılır.
(3) Birinci fıkra kapsamında yeni tescil edilen işyerlerinden bildirilen işçiler, bu madde kapsamındaki idarelerde geçiş işleminden önce alt işveren işçileri için Yüksek Hakem Kurulu tarafından karara bağlanan ve en son sona erecek olan toplu iş sözleşmesinin sona ermesiyle birlikte 4. maddeye uygun şekilde Sosyal Güvenlik Kurumuna bildirilir.
(4) Bu maddenin uygulanmasında bu Kanunun bu maddeye aykırı diğer hükümleri uygulanmaz."

İfade etmek gerekir ki, 696 Sayılı KHK'nın yukarıda belirtilen 127. maddesiyle 113. maddesi, 08/03/2018 tarihli Resmi Gazete'nin mükerrer sayısında yayımlanan 7079 Sayılı Kanun'un 118. ve 106. maddeleri ile aynen kabul edilerek kanunlaşmıştır.

696 Sayılı KHK'nın yukarıda belirtilen hükümlerine göre, alt işveren işçilerinin sürekli işçi kadrolarına geçirilmesi hususunda, asıl işveren ile aynı işkolunda yer alan alt işveren işyerleri ile farklı işkolunda yer alan alt işveren işyerleri arasında bir takım farklı uygulamalar öngörülmüştür.

Öncelikle belirtmek gerekir ki, alt işveren ile asıl işverenin farklı işkolunda yer alması durumunda, bu işçiler yönünden asıl işverence, alt işverenin yer aldığı işkolunda yer alan yeni bir işyeri tescil ettirilecek ve farklı işkolunda yer alan alt işveren işçileri, bu yeni tescil edilecek işyerinden Sosyal Güvenlik Kurumuna bildirilecektir. Nitekim bu husus 696 Sayılı KHK'nın 113. maddesiyle 6356 Sayılı Kanuna eklenen geçici 7. maddenin birinci fıkrasında "geçişten önce işçinin çalıştığı alt işveren işyerinin girdiği işkolu mevcut işyerinin girdiği işkolu ile ... farklı olanları ise geçişten önce işçinin çalıştığı alt işveren işyerinin girdiği işkolunda yeni tescil edilecek işyerlerinden Sosyal Güvenlik Kurumuna bildirir." şeklinde ifade edilmiştir. Hükümden açık olarak anlaşılacağı üzere bu ilk ihtimalde farklı işkolunda tescil edilen yeni bir işyeri söz konusudur.

Bununla birlikte asıl işveren ile alt işveren aynı işkolunda yer almakta ise, sürekli işçi kadrolarına geçişi yapılan alt işveren işçileri mevcut asıl işveren işyerinden Sosyal Güvenlik Kurumuna bildirilecektir. Bu ikinci ihtimalde, yeni tescil edilen herhangi bir işyeri söz konusu değildir.

Bu düzenlemelere göre, ilk olarak asıl işverenin mevcut işyeri, ikinci olarak asıl işverence alt işverene göre farklı işkolunda tescil edilecek yeni işyerleri söz konusu olacaktır. 6356 Sayılı Kanun'un geçici 7. maddesinin ikinci fıkrasına göre "Birinci fıkra kapsamındaki işyerlerinin her biri bu Kanunun uygulanması bakımından bağımsız bir işyeri sayılır."

Maddeye göre mevcut işyeri ile alt işverene göre farklı işkolunda tescil edilecek yeni işyerlerinin bağımsız birer işyeri sayılacağı ifade edilmiştir.

Kanun koyucu bu düzenlemeler yoluyla bir geçiş dönemi öngörmüştür. Bu dönemin son bulacağı tarih ise 6356 Sayılı Kanun'un geçici 7. maddesinin üçüncü fıkrasında belirtilmiştir.

Hükme göre "Birinci fıkra kapsamında yeni tescil edilen işyerlerinden bildirilen işçiler, bu madde kapsamındaki idarelerde geçiş işleminden önce alt işveren işçileri için Yüksek Hakem Kurulu tarafından karara bağlanan ve en son sona erecek olan toplu iş sözleşmesinin sona ermesiyle birlikte 4. maddeye uygun şekilde Sosyal Güvenlik Kurumuna bildirilir."

Belirtmek gerekir ki "Yüksek Hakem Kurulu tarafından karara bağlanan ve süresi en son sona erecek olan toplu iş sözleşmesinin" son bulacağı tarih 30/06/2020 tarihidir. Bu tarih itibariyle farklı işkolunda yeni tescil edilen işyerlerinden bildirilen işçiler de, asıl işverenin mevcut işyerlerinden Sosyal Güvenlik Kurumuna bildirilecektir.

Bu noktada 696 Sayılı KHK'nın 127. maddesiyle 375 Sayılı KHK'ya eklenen geçici 24. maddenin dördüncü fıkrasının son cümlesinde kanun koyucu tarafından yetki başvurusuna dair yapılan özel düzenlemeye dikkat çekmek zaruridir. Hükme göre "Bu madde kapsamındaki idarelerde; 6356 Sayılı Kanun'un geçici 7. maddesinde belirtilen mevcut işyerleri bakımından anılan Kanuna uygun olarak yetki başvurusunda bulunulabilir, ancak geçişi yapılan işçiler için yeni tescil edilen işyerlerinde, geçişten önce alt işveren işçilerini kapsayan, Yüksek Hakem Kurulu tarafından karara bağlanan ve süresi en son sona erecek toplu iş sözleşmesinin sona erme tarihinden sonra yetki başvurusunda bulunulabilir."

Kanun koyucu söz konusu düzenleme ile açık bir şekilde mevcut işyeri bakımından 6356 Sayılı Kanun hü-

kümlerine uygun olarak yetki başvurusunda bulunulabileceğini ortaya koymuştur.

Kanun koyucunun istisnai düzenleme sevk ettiği husus, farklı işkolundan yeni tescil edilen işyerleri bakımından yetki başvurusunun yapılması durumudur. Maddeye göre yeni tescil edilen işyerlerinde 30/06/2020 tarihinden önce yetki başvurusu yapılamayacaktır. Zaten bu tarih itibariyle bu işçiler de mevcut işyerinden bildirilecektir..."

3. Değerlendirme

1. Somut uyuşmazlıkta, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından 13.07.2020 başvuru tarihi itibarıyla işveren ... Yapı A.Ş.'ye ait tespit konusu işyerinde toplam 102 işçi çalıştığı ve davalı Sendikanın 56 üyesi bulunduğu gerekçesiyle toplu iş sözleşmesi yapabilmek için davalı Sendikanın gerekli çoğunluğu sağladığına dair 19.08.2020 tarih ve 1803589 Sayılı olumlu yetki tespit kararı verilmiştir.
2. Dosya kapsamında mevcut bilgi ve belgelere göre tespit konusu işyerinin 696 Sayılı KHK yürürlüğe girmeden önce alt işveren işyeri olduğu, alt işveren işyerinin asıl işveren işyerine göre farklı işkolunda kayıtlı olduğu, söz konusu KHK kapsamında sürekli işçi kadrosuna geçişi yapılan uyuşmazlık konusu alt işveren işyerinde çalışan işçilerin farklı işkolu olarak Savunma ve güvenlik işkolunda yeni tescil edilen işyerinde çalışmaya devam ettiği anlaşılmaktadır.
3. Buna göre 696 Sayılı KHK ile öngörülen ve 30.06.2020 tarihine kadar devam eden geçiş sürecinde tespit konusu işyeri yetki başvuru yasağı kapsamında yer almakla birlikte, 30.06.2020 tarihi itibariyle farklı işkolunda yeni tescil edilen işyerinde çalışan işçiler de mevcut işyerlerinin kapsamına gireceklerdir.

Bu anlamda olmak üzere esasen başlangıçtan itibaren asıl işverenin kayıtlı olduğu işkoluna dahil mevcut işyerlerinden bildirilmesi gereken ancak istisnai düzenleme sebebiyle geçişten önceki farklı işkolunda yeni tescil edilen işyeri, kendiliğinden asıl işverenin kayıtlı olduğu işkoluna dahil kabul edilecektir.
4. Nitekim 6356 Sayılı Kanun'un 5. maddesi gereğince ilke olarak bir işyerinin tamamı aynı işkolunda yer alır ve yine aynı Kanun'un 4. maddesinin ikinci fıkrası gereğince bir işyerinde yürütülen asıl işe yardımcı işler de, asıl işin girdiği işkolundan sayılır.
5. Açıklanan bu maddi ve hukuki olgulara göre asıl işveren ... Yapı A.Ş. , 5393 Sayılı Kanun'un 70. maddesi kapsamında bir belediye şirketi olduğundan ve Genel işler işkolunda yer aldığından, tespit konusu işyerinin de yetki başvuru tarihi itibarıyla Genel işler işkolunda yer aldığının kabulü gerekmektedir.

Bu itibarla tespit konusu işyeri ile aynı işkolunda yer almayan davalı Sendikaya toplu iş sözleşmesi yapabilme yetkisi verilemeyeceğinden, dava konusu olumlu yetki tespit kararının iptaline karar verilmesi gerekmektedir.
6. Belirtilen sebeplerle, 6356 Sayılı Kanun'un 43. maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca hükümlerin bozulmak suretiyle ortadan kaldırılması ve aşağıdaki gibi karar verilmesi gerekmiştir.

SONUÇ: Açıklanan sebeplerle;
1.Yukarıda tarih ve sayısı belirtilen İlk Derece Mahkemesi kararı ile Bölge Adliye Mahkemesi kararının BOZULARAK ORTADAN KALDIRILMASINA,
2.Davanın KABULÜ ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının 19.08.2020 tarihli ve 1803589 Sayılı yetki tespiti kararının İPTALİNE,
3.Karar tarihi itibariyle alınması gerekli 80,70 TL harçtan, peşin alınan 54,40 TL harcın mahsubuyla bakiye 26,30 TL harcın davalı Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı harçtan muaf olduğundan davalı ... Sendikasından alınarak hazineye gelir kaydına,
4.Davacının yatırmış olduğu 54,40 TL peşin harcın davalı Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı harçtan muaf olduğundan davalı ... Sendikasından alınarak davacıya verilmesine,
5.Davacı vekille temsil edildiğinden, karar tarihinde yürürlükte olan tarifeye göre 9.200,00 TL vekâlet ücretinin davalılardan müştereken ve müteselsilen alınıp davacıya verilmesine,
6.Davacı tarafından yapılan 1.166,90 TL yargılama giderinin davalılardan müştereken ve müteselsilen alınıp davacıya verilmesine, davalıların yaptıkları yargılama giderlerinin üzerinde bırakılmasına,
7.Yatırılan gider avanslarından varsa kullanılmayan bakiyelerinin ilgili tarafa iadesine,
Peşin alınan temyiz karar harcının istek hâlinde ilgiliye iadesine,
Dosyanın kararı veren İlk Derece Mahkemesine, bozma kararının bir örneğinin kararı veren Bölge Adliye Mahkemesine gönderilmesine, 03.11.2022 tarihinde oybirliğiyle kesin olarak karar verildi.

Sağlıklı Yapılar İçin “Sıfır Hata, Sıfır Tolerans” Vizyonu Şart

“Türk Ytong Yönetim Kurulu Başkanı ve aynı zamanda Sendikamız Yönetim Kurulu Başkan Vekili Fethi Hinginar, “Ülkemizin başına büyük bir felaket geldi. Akılcı bir planlamayla birlikte sağlıklı yapılar üretmek için “Sıfır Hata, Sıfır Tolerans” vizyonuna sahip olmamız gerekiyor” dedi. ”

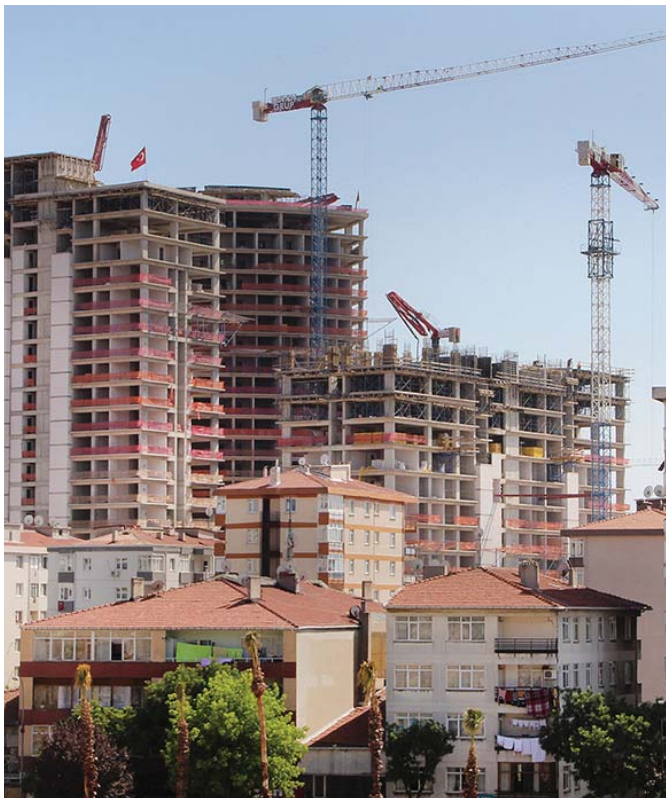

Fethi Hinginar, Deprem Haftası sebebiyle önemli açıklamalar yaptı. Türk Ytong olarak uzun yıllardır afetlere dirençli kentler yaratılması gerektiğine dikkat çekmeye çalıştıklarını belirterek, “Ülkemizde ardı ardına yaşanan depremler bizi uzun zaman unutamayacağımız acılara sürükledi. Bilimin ışığından ayrılmadan bilinçli ve akılcı şekilde hareket etmemiz gerekiyor.” diyerek şöyle konuştu: “Önce bölge ve şehir planlaması sonra yapı statiği ve fiziği açısından bilinçli hareket etmeliyiz. Daha sonra da malzeme açısından her türlü denetimle maksimum seviyede sıfır hata, sıfır tolerans anlayışıyla yapıların inşasının planlanması gerekiyor. Bu planlamaları yapmadan çok sağlıklı yapılar inşa etmenin mümkün olmadığını düşünüyorum.”

Türkiye’de Dünyanın En Kaliteli Yapı Malzemeleri Üretiliyor

Dünyadaki en kaliteli yapı malzemelerinin Türkiye’de üretildiğini belirten Fethi Hinginar, “Ülkemizdeki yapı malzemelerinin ihracatı Türkiye’nin toplam ihracatı içinde ikinci sırada yer alıyor. Yapı malzemesi konusunda sıkıntımız yok çünkü dünya standardına uygun malzemeyi üretim aşamasında denetleyerek üretiyoruz. Fakat denetimsiz yapılaşma ve denetimsiz malzeme kullanımının ne kadar büyük felaketlere yol açtığını maalesef ülkemizde de görüyoruz. Denetlenmeyen her şey kalitesiz yapılmaya mahkumdur. Denetleneceğini bilen herkes bu standartları bilerek ve bunlara uyarak çalışır. Bizim sıkıntımız projeden başlayan denetim mekanizmasının yeterince işletilememiş olması. Türkiye’de 1999 depreminden bu yana yapı denetiminde sadece beton kalitesi demir kalitesi denetleniyor diye bir alışkanlık var. İhtiyacımız olan şey denetim, denetim ve yine denetim. Bu sistemde gerçek denetim sistemini kurmadıkça böyle felaketler yaşamaya hazır olmalıyız” dedi.

Denetimden Geçen Binalar Ayakta

Fethi Hinginar, deprem bölgesinde standartlara uygun yapılan, iyi malzeme kullanılan ve denetimden geçen binaların ayakta sağlam bir şekilde durduğunun altını çizerek, “Standartlara uygun malzemeyi standartlara uygun şekilde müteahhitlere teslim ederseniz ve onların da standartlara uygun şekilde yerinde kullanmasını sağlarsanız, iyi mimarlık ve iyi mühendislik hizmeti almalarını zorunlu hale getirirseniz sağlam yapı elde edersiniz. Aslında temel tanımlar çok basit. Her aşamada bu denetimi aksatmadan uyguladığınız zaman önümüzde çok güzel örnekler var. Standarda uygun denetimi yapılmış binalar var, bu denetlemeden geçmiş yapıların ayakta kaldığını görüyoruz. Sistemi doğru işletirsek bir daha böylesi felaketlerle karşılaşmayız” diye konuştu.

Ytong Mimari Fikir Yarışması Başladı

YENİDEN: Bir Dönüştürme ve Değerlendirme Aracı Olarak Mimarlık

“Türk Ytong tarafından düzenlenen Mimari Fikir Yarışması’nın bu yılki teması “YENİDEN: Bir Dönüştürme ve Değerlendirme Aracı Olarak Mimarlık” olarak açıklandı. 21’incisi düzenlenecek yarışma, katılımcıları yeniden değerlendirme ve işlevlendirme gibi kavramlar üzerine tartışmaya davet ediyor. Son başvuru tarihi 25 Nisan 2023 olan yarışmanın kazananları “Atina Mimarlık Gezisi” ile ödüllendirilecek.”

Türkiye'de 60 yıldır çağdaş yapılaşmanın ve mimarlık kültürünün destekçisi olan Türk Ytong, 2023 Ytong Mimari Fikir Yarışmasını duyurdu. Mimarlık alanında çağın ilerisindeki konuları eksenine alarak ufuk açıcı pek çok fikrin tartışılmasına katkı sağlayan ve alanındaki en uzun soluklu yarışmalardan olan Ytong Mimari Fikir Yarışması, 60. yılı kutlamanın onurunun yaşandığı 2023'te 21'inci kez hayata geçiriliyor.

Yıkmadan Var Olanı Değerlendirme

Yapı malzemeleri sektöründeki köklü tecrübesi, saygın duruşu, mimarlık kültürüne ve eğitimine katkısı, bilgiye ve yeniliğe açık projeleri desteklemesiyle örnek olan Türk Ytong'un düzenlediği Ytong Mimari Fikir Yarışması'nın bu yılki teması "Yeniden: Bir Dönüştürme ve Değerlendirme Aracı Olarak Mimarlık" olarak belirlendi. Mimarlığın yapmak kadar yapmamaya, var olanı yeniden değerlendirmeye, gerekirse eklemlenerek başka bir yeni üretmeye açık bir alan olduğuna vurgu yapan yarışma, katılımcıları yeniden değerlendirme, işlevlendirme, kültür, doğa dostu tasarım yaklaşımı, iklim krizi, kültürel mirasın korunması, az yapma, küçülme gibi kavramlar üzerine düşünmeye davet ediyor. Yarışma tüm disiplinlerin katılımına açık olarak düzenleniyor.

Deprem Sonrası Yarışma Şartnamesi ve Takvimi Güncellendi

Yarışmanın duyurulması sonrasında yaşanan Kahramanmaraş merkezli depremlerin ardından jüri üyeleriyle yapılan değerlendirme sonucunda yarışma takviminde ve şartnamesinde değişiklik yapıldı. Jüri üyeleri şartnameye "Yarışma şartnamesinin yayınlanmasının ardından yaşanan deprem ve onun oluşturduğu çok yönlü tahribat bu çok önemli konunun altı çizilerek öne çıkartılması gereğini bir kez daha anımsattı. Yarışmacıların bu konuyu doğrudan ya da dolaylı olarak şartnamenin tanımladığı "dönüştürme ve değerlendirme kavramları" ile süreklilik içinde ele almalarını bekliyor, böylelikle oluşan duyarlılık ortamına katkı sağlamalarını hedefliyoruz. Bu değişikliklerle birlikte yarışmanın geleneksel kurgusunun yanı sıra güncel önceliklere duyarlı, ekonomik, ekolojik, kültürel, sosyal ve teknik bağlamları bütünsel ilişkileri içinde sorgulayan katılımcı bir sorgulama, düşünce ve tasarım üretme zeminine dönüşmesi hedefleniyor." açıklamasını ekledi.

Bu güncellemeyle beraber jürinin daveti ile İTÜ İnşaat Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Alper İlki ve ODTÜ Şehir ve Bölge Planlama Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Osman Balaban danışman jüri üyesi olarak seçici kurula katıldı.

Yarışmacılardan Neler Bekleniyor?

Yarışmada katılımcıların yerel bir bina, küçük bir ev, kentsel dönüşüme uğramış bir mahalle, mekânsal kalitesini yitirmiş bir sokak, atıl bir fabrika binası, yarı-harabe bir tarihi mekân, bir türlü korunamadığı için çevrelenmiş eski bir yapı gibi farklı ölçek ve bağlamda kendi seçecekleri bir yapılı çevrede, belirledikleri yapı ya da yapıları "yeniden" değerlendirmeleri, bunu yaparken mimarlığı bir dönüştürme ve değerlendirme aracı olarak ele almaları bekleniyor.

Jüri üyeliğini PLUG Ofis Kurucusu Y. Mimar Buşra Al, Yeditepe Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Ece Ceylan Baba, FIELDS Kurucu Ortağı Y. Mimar Eren Çıracı, ODTÜ Mimarlık Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Celal Abdi Güzer, NSMH Kurucusu Mimar Nevzat Sayın'ın yaptığı yarışmada İTÜ İnşaat Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Alper İlki, ODTÜ Şehir ve Bölge Planlama Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Osman Balaban ve Türk Ytong Genel Müdürü Tolga Öztoprak Danışman Jüri Üyesi olarak yer alıyor.

Kazanan proje sahiplerinin Atina Mimarlık Gezisi ile ödüllendirileceği yarışmanın son katılım tarihi 25 Nisan 2023.

Yarışma ile ilgili detaylı bilgi ve şartname için www.ytongakademi.com adresi ziyaret edilebilir.

SEREL Modern Tasarımlarını "Teknoloji" Konseptiyle ISH Fuarı'nda Sergiledi

Elginkan Topluluğu'nun, vitrifiye alanındaki öncü ve köklü markası SEREL, Almanya'da düzenlenen dünyanın önde gelen ISH; Banyo, Bina, Enerji, İklimlendirme Teknolojisi ve Yenilenebilir Enerjiler Fuarı'nda sergilediği ürün ve teknolojilerle dikkatleri üzerine topladı. 13 – 17 Mart 2023 tarihleri arasında 2.400'den fazla katılımcı, farklı sektörlerden en son ürünlerini, teknolojilerini ve çözümlerini göstermek için 250.000 m2 sergi alanında gerçekleşti.

SEREL, toplamda kazandığı 35 tasarım ödülü sayesinde, uluslararası tasarım otoritelerinin takdirini kazanmış olmanın haklı gururu ile inovatif ve teknolojik çözümlerini kapsamlı bir şekilde sergiledi. Yenilikçi tavrını, nitelikli tasarımları ve çeşitliliğe olanak sağlayan vitrifiye modelleriyle gündeme getirdi.

Seramikte Bir Devrim

SEREL'in geniş ürün gamı ISH Fuar'ında tanıtıldı. Nitelikli ve yenilikçi çözümler sunmak amacıyla yıllık cirosunun önemli bir payını AR-GE çalışmalarına ayıran SEREL, laboratuvarlarında geliştirilen yeni serisi SEREL Passion'ı ilk kez ziyaretçilerin beğenisine sundu. SEREL'in Tasarım yeteneği ve üretim yetkinliğini buluşturan koleksiyon, dünyada bir ilki gerçekleştirerek kapasitif sensörlü lavabolarıyla banyoları teknolojiyle buluşturdu. LED aydınlatma ile oluşturulan ışık hattı ve kapasitif algılamayla çalışan SEREL Passion Lavabo koleksiyonun simgesi oldu. Son kullanıcının isteklerine göre kişiselleştirilebilen ürün; uyumlu mobilyalar ve armatürleriyle bütünsel banyo çözümleri sunarak, inovatif ve modern tasarımıyla ziyaretçilerin yoğun ilgisiyle karşılaştı. Yine fuarda ilk kez sergilenen kare ve yuvarlak formlu alternatiflere sahip SEREL Lily lavabo serisi farklı tasarım yorumuyla dikkatleri üzerine çekti.

Yeniden Şekillendirme Özgürlüğü

Kendini her daim yenileyen SEREL, ürün gamındaki minimal lavaboları, günümüz kullanıcı ihtiyaç ve trendlerine göre yeniden yorumlayarak 6 adet yeni lavaboyu SEREL Minimal Lavabo ailesine dahil etti. Yeni Minimal Lavabolar, detaylardan arındırılmış yalın tasarımı ile banyolara ferahlık ve zarafet kazandırıyor. Batarya düzlemli ve batarya düzlemsiz olarak kullanıma sunulan bu tezgâh üstü minimal lavabolar her kullanıcının zevkine hitap ediyor.

SEREL SlimLine Serisi'nin tasarımında, daha katı formlar yerini ince ve sağlam duvarlara bırakıyor. SlimLine Serisi'nde kare, yuvarlak çanak formunda ve silindirik formda 3 adet tezgâh üstü lavabo tasarımı alternatifi sunuluyor. Modern tasarım detayları, sahip olduğu zarif çizgi ile banyolara asil bir dokunuşta bulunuyor. Zarif yapısı ile ıslak mekanlarda yerden tasarruf sağlıyor. Çevre dostu bu ürünler daha hafif olmasına rağmen sağlam ve güçlü yapısı ile olağanüstü sert ve güçlü bir malzeme olarak öne çıkıyor.

SEREL Hera; kenarları yuvarlatılmış dikdörtgen ve elips olmak üzere iki farklı formda tasarlanan tezgâh üstü lavaboları ve seriye özel tasarlanan banyo mobilyaları ile kapsamlı bir şekilde sergilendi. Estetik ve formun mükemmel birleşimiyle, detaylardan arındırılmış yalın tasarımı banyolara kendine özgü şıklık kazandırıyor.

SEREL'in inovatif tasarım ürünü SEREL PureWash klozetler, iç yüzeyinin su sıçratmadan tamamen yıkanmasını sağlayan ve kanalsız yapısı ile kanal kısmının temizliği sorununu ortadan kaldıran üstün yıkama fonksiyonları sayesinde, ideal temizlik ve hijyen çözümü sunuyor.

SEREL Hijyenik Yüzey Teknolojisi ile Önce ''Sağlık''

Tüm SEREL Vitrifiye ürünlerinde standart olarak sunulan "SEREL Hygiene Plus" yüzey teknolojisiyle temizlik ve tasarruf konusunu bambaşka bir boyuta taşıyor. Hygiene Plus teknolojisinin içerdiği nano teknolojik gümüş iyonlar, vitrifiye yüzeylerinde kir barınmasını önlüyor. Su ve deterjan kullanımını da minimuma indiren yeni nesil teknoloji, sürdürülebilir doğaya katkı sağlıyor.

Eczacıbaşı, VitrA Markasıyla 4. Kez İhracat Şampiyonu

VitrA markalı ürünlerin dışsatımında görev alan Ekom Eczacıbaşı Dış Tic. A.Ş., seramik sağlık gereçleri ve seramik kaplama malzemeleri kategorilerinde 2020'nin en çok ihracat yapan şirketi seçilerek iki büyük ödül almaya hak kazandı. Şirket ayrıca, kaplama kategorisinde "En Yüksek İhraç Birim Fiyatına Sahip Firma" oldu.

Çimento, Cam, Seramik ve Toprak Ürünleri İhracatçıları Birliği tarafından bu yıl 4. kez verilen "İhracatın Şampiyonları" ödülleri için 21 Aralık 2022'de tören düzenlendi. 11 alt sektörde en çok ihracat yapan, ihracatını en fazla artıran ve en yüksek ihraç birim fiyatına sahip 41 şirkete toplam 69 ödül verildi. İlk yıldan başlayarak ihracatta şampiyonluğu bırakmayan VitrA'nın ödüllerini, Eczacıbaşı Yapı Gereçleri Müşteri Deneyimi Direktörü Mert Karasu ve VitrA Karo Satış Direktörü Mert Sevil, Türkiye Seramik Federasyonu Yönetim Kurulu Başkanı Erdem Çenesiz ve TİM Başkanı Mustafa Gültepe'den aldı.

Eczacıbaşı Yapı Gereçleri, sektörünün ilk ihracatını yapan kurumu olarak, ülkemizin toplam seramik sağlık gereçleri ihracatının %50'sinden fazlasını gerçekleştiriyor. VitrA Karo ise AB ülkelerine yapılan karo seramik ihracatında birinci sırada yer alıyor.

Doğayla Uyumlu Mekanlar

VitrA'nın en yeni karo sistemlerinden LightStone, doğadan ilham alan içsel bir yolculuğa kapı aralıyor. Yaşam alanlarına doğayla insan arasındaki yalın ilişkiyi taşıyarak, rahatlık ve sakinlik hissi yaratıyor. Doğayla özdeşleşme arzusunu doğal taş dokularıyla, hijyen arayışını ise açık renk tonlarıyla vurgulayarak mekana dingin bir atmosfer kazandırıyor.

Farklı doğal taş görünümlerini, birbirleriyle uyumlu ve dinlendirici üç açık renk tonunda bir araya getiren VitrA LightStone ile tasarlanan mekanlarda, doğanın dingin ancak dinamik enerjisiyle bağ kuran yaşam alanları yaratılabiliyor. LightStone'un 60x120 cm ve 60x60 cm boyutlarında tasarlanan porselen duvar ve yer karoları, beyaz, açık krem ve açık gri seçenekleriyle geliyor. Doğal taş görünümünün beyaza yakın açık renkler ve doğal dokularla buluşması, kullanıcıların kendini iyi hissetmesini sağlıyor.

VitrA'ya 3 Yeni "İyi Tasarım" Ödülü

Tasarımda mükemmelliğin simgesi kabul edilen Good Design'dan VitrA'ya 3 yeni ödül geldi. Ödüllerden ikisi İngiliz tasarım ikonu Tom Dixon ile birlikte geliştirilen Liquid koleksiyonuna verildi.

VitrA, 1950'den beri düzenlenen ve dünyanın en eski ve en saygın tasarım yarışmaları arasında yer alan Good Design'dan 3 yeni ödül aldı. Böylece VitrA'nın bugüne kadar aldığı Good Design ödüllerinin sayısı 47'ye yükseldi.

The Chicago Athenaeum: Museum of Architecture and Design ve The European Centre for Architecture Art Design and Urban Studies işbirliğiyle düzenlenen 72. Good Design ödülleri kapsamında, 1.100'ün üzerinde ürün tasarımı ve grafiği değerlendirildi. Bu yılın ödüllerinden ilki VitrA Tasarım Ekibi'nin imzasını taşıyan Root koleksiyonuna verildi. İngiliz tasarım ikonu Tom Dixon ile birlikte geliştirilen VitrA Liquid koleksiyonu da banyo ürünleri ve duvar karolarıyla iki ödülün sahibi oldu.

Bu yıl 55 ülkeden rekor sayıda başvurunun değerlendirildiği yarışmada, 2021'de ise VitrA'nın ArchiPlan banyo koleksiyonu, Atelier 01 karo serisi, VitrA V-Care Akıllı Panel ve Arik Levy imzalı V-Care Akıllı Klozet Prime modeli ödüle layık görüldü.

Türkiye Toprak, Seramik, Çimento ve Cam Sanayii İşverenleri Sendikası

İçerenköy Mahallesi, Erkut Sokak, Üner Plaza No:4/1 A Blok Kat: 2 34752 Ataşehir - İstanbul - Türkiye
Tel: (0216) 422 09 39 - (0216) 422 09 49
www.toprakisveren.org.tr